

FEDERALNO MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE

I N F O R M A C I J A

**o upisu učenika u osnovne i srednje škole u
Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini**

Mostar, novembar/studeni 2014. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	3
1. OSNOVNE ŠKOLE	5
1.1. Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini po kantonima	5
1.2. Zbirni podaci o broju učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini i kretanje broja učenika osnovnih škola u petogodišnjem periodu.....	15
2. SREDNJE ŠKOLE	19
2.1. Broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini po kantonima	19
2.2. Zbirni podaci o broju učenika srednjih škola u školskoj 2014/15. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine i kretanje broja učenika srednjih škola u petogodišnjem periodu	32
REZIME.....	36
PREPORUKE.....	37

UVOD

Programom rada Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke za 2014. godinu planirana je izrada Informacije o upisu učenika u osnovne i srednje škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini radi dostavljanja iste Vladi Federacije Bosne i Hercegovine na razmatranje.

Cilj izrade Informacije o upisu učenika u osnovne i srednje škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini je brojčano praćenje upisa učenika po kantonima, kao i ukupnog broja učenika u Federaciji Bosne i Hercegovine te usporedno prikazivanje prikupljenih podataka u odnosu na četiri prethodne školske godine radi praćenja trenda povećanja, odnosno smanjenja broja učenika u petogodišnjem periodu.

U Federaciji Bosne i Hercegovine obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje uvedeno je u školskoj 2004/05. godini, ali se uvodilo neujednačenom dinamikom po kantonima. Od školske 2009/10. godine ono se provodi u svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

U Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom i Kantonu Sarajevo već jedanaestu godinu zaredom učenici pohađaju osnovno obrazovanje po devetogodišnjem programu, što znači da prva generacija učenika koji su završili osnovno obrazovanje po ovom programu sada pohađa drugi razred srednjih škola.

U Posavskom kantonu i Kantonu 10 upisana je deveta generacija učenika koji se školuju po devetogodišnjem programu osnovnog obrazovanja, što znači da se nastava za sve učenike od prvog do devetog razreda odvija po devetogodišnjem programu.

U Hercegovačko-neretvanskom kantonu u školama koje realizuju nastavni plan i program zasnovan na Okvirnom nastavnom planu i programu za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji Bosne i Hercegovine po programu devetogodišnjeg obrazovanja upisana je jedanaesta generacija učenika, a u školama koje realizuju nastavni plan i program Zavoda za školstvo Mostar devetogodišnje obrazovanje se izvodi za učenike I, II, III, IV, V i VI razreda.

Devetogodišnje osnovno obrazovanje u Srednjobosanskom kantonu realizuje se od školske 2009/10. godine, a nastava po ovom programu izvodi se za učenike I, II, III, IV, V i VI razreda.

Nastava u Zapadnohercegovačkom kantonu se, također, već šestu godinu izvodi u skladu sa programom devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja, ali će učenici prvog razreda treću godinu zaredom nastavu pohađati prema skraćenom programu, koji počinje u drugom polugodištu, odnosno 12. 1. 2015. godine, i trajat će do kraja tekuće školske godine, tj. jedno polugodište.

Nastava u osnovnim i srednjim školama u školskoj 2014/15. godini počela je 1. septembra 2014. godine u svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine, izuzev u Hercegovačko-neretvanskom kantonu u kojem je, prema Odluci Vlade HNK, nastava počela 8. septembra 2014. godine.

Početak nastave u poplavama pogođenim područjima u Unsko-sanskom, Tuzlanskom i Posavskom kantonu nije odgođen, a učenici iz škola koje su oštećene i devastirane u

poplavama ili zbog aktiviranja klizišta, nastavu su pohađali početkom školske godine u drugim obližnjim školama koje nisu oštećene uslijed navedene prirodne nesreće.

U Zeničko-dobojskom kantonu, odgođen početak nastave su imali učenici OŠ „Ćamil Sijarić“ Nemila (Općina Zenica) koji dolaze iz sljedećih mjesta: Kolići, Šerići, Bistrice, Starine radi nemogućnosti dolaska na nastavu zbog oštećenih putnih komunikacija, kao i učenici osnovnih i srednjih škola u Maglaju. Nastava je najkasnije počela u Maglaju, gdje su učenici Prve osnovne škole, Gimnazije „Edhem Mulabdić“ i Mješovite srednje škole Maglaj nastavu počeli pohađati 13. oktobra 2014. godine, a učenici OŠ Maglaj 20. 10. 2014. godine.

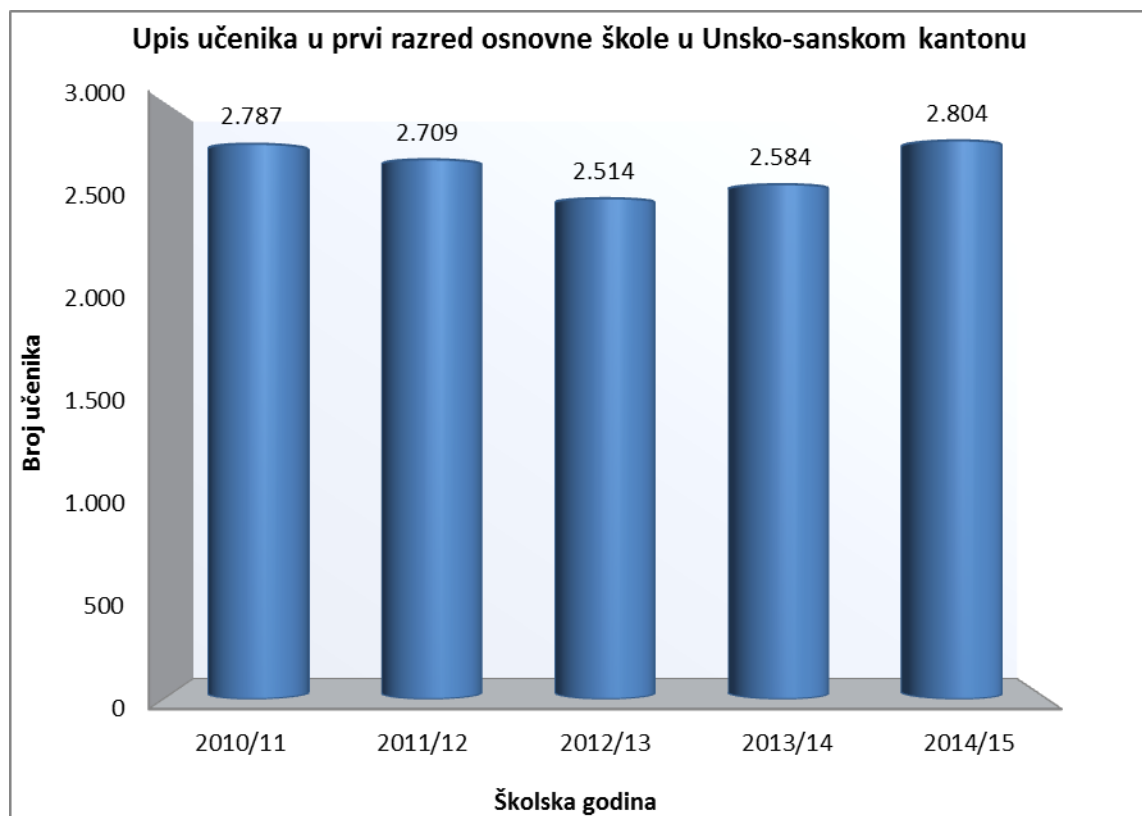
Za izradu Informacije korišteni su podaci Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, Ministarstva prosvjete, znanosti, kulture i športa Posavskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta/športa Srednjobosanskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, podaci Federalnog zavoda za statistiku te podaci iz drugih izvora.

1. OSNOVNE ŠKOLE

1.1. Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini po kantonima

Unsko-sanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2014/15. godini upisano je **2.804** učenika, što je za 220 učenika ili 8,51% više u odnosu na prethodnu školsku godinu.

Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole se smanjivao do školske 2012/13. godine. U školskoj 2013/14. godini je zabilježeno blago povećanje broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u odnosu na školsku 2012/13. godinu, dok je u školskoj 2014/15. godini nastavljen trend povećanja broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole.

U odnosu na školsku 2010/11. godinu, koja predstavlja početak perioda posmatranja, u tekućoj školskoj godini je upisano 17 učenika više, što predstavlja povećanje za 0,61%.

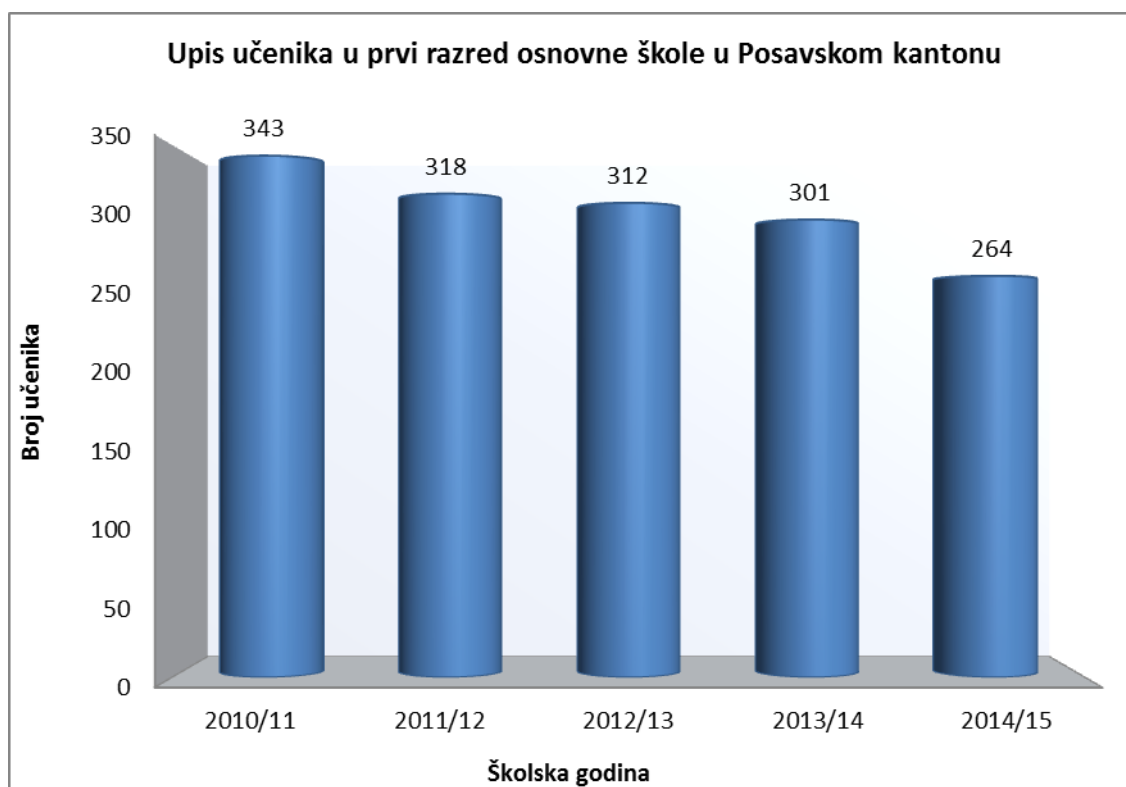
S obzirom na to da u Unsko-sanskom kantonu još uvijek nije stupio na snagu Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 8/10), koji je usklađen sa Okvirnim zakonom, u ovom kantonu se još uvijek nije počeo realizovati program obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovu školu. Naime, iako je Zakon usvojen još 2010. godine, nije se počeo primjenjivati iz razloga što je uslov da ovaj zakon stupi na snagu nova preraspodjela prihoda za predškolsko i osnovno obrazovanje u korist općina Unsko-sanskog kantona,

koja još nije izvršena, kao i stupanje na snagu Zakona o lokalnoj samoupravi. Prema podacima resornog kantonalnog ministarstva, od 2.804 učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola, njih 332 je bilo obuhvaćeno predškolskim odgojem i obrazovanjem u godini prije polaska u osnovnu školu. U skladu s navedenim, obuhvat djece predškolskim odgojem i obrazovanjem u godini pred polazak u osnovnu školu u Unsko-sanskom kantonu iznosi 11,84%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2014/15. godini u Unsko-sanskom kantonu je **24.613**.

Posavski kanton

U prvi razred osnove škole u školskoj 2014/15. godini upisana su **264** učenika, što je za 37 učenika ili 12,29% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.

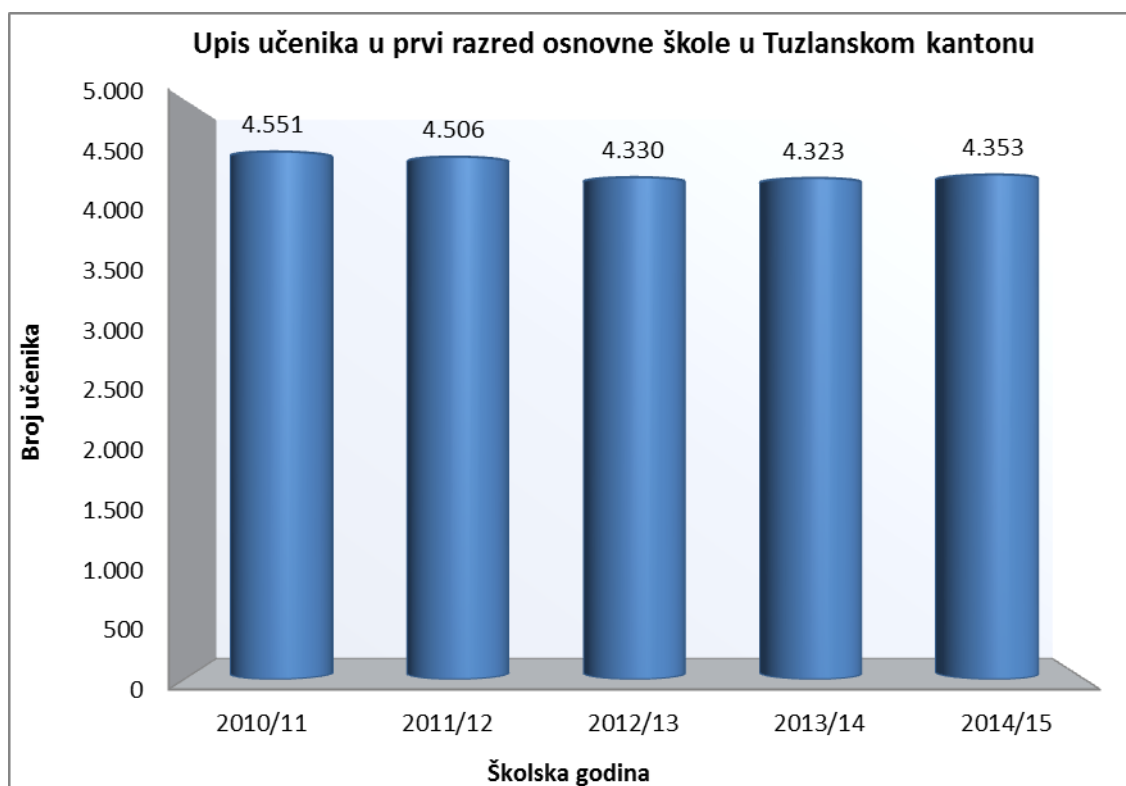

Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj upisanih učenika se blago, ali kontinuirano smanjivao. Poređenjem podatka o broju učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u tekućoj u odnosu na školsku 2010/11. godinu, ustanovljeno je da je ove školske godine upisano 79 učenika manje, što predstavlja smanjenje za 23,03%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2014/15. godini u Posavskom kantonu je **2.782**.

Tuzlanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2014/15. godini upisana su **4.353** učenika, što je 30 učenika ili 0,7% više u odnosu na prethodnu školsku godinu.

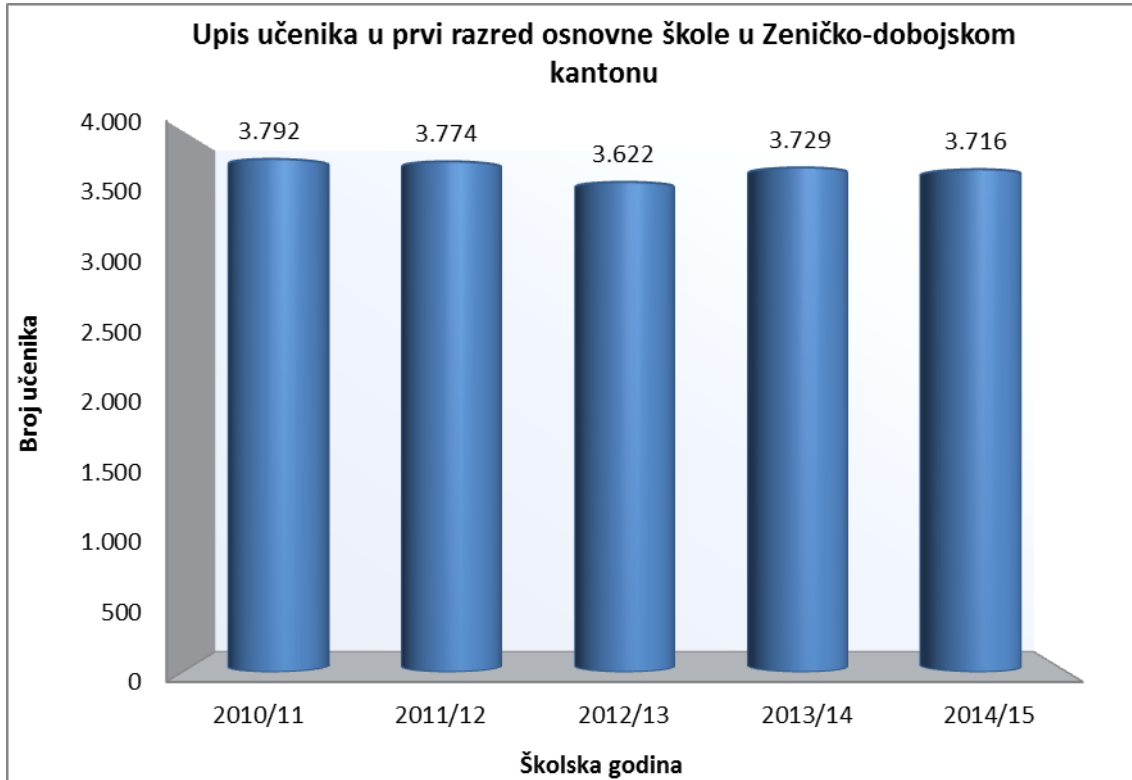
Kao što se iz grafikona može vidjeti, broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole se blago smanjivao u navedenom petogodišnjem periodu. Ukoliko usporedimo podatak o broju upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u tekućoj u odnosu na školsku 2010/11. godinu, koja predstavlja početak perioda posmatranja, ove školske godine je upisano 198 učenika (4,35%) manje.

Vrijedno je spomenuti da je od 4.353 učenika upisanih u prvi razred osnovne škole, njih 3.681 bilo uključeno u predškolski odgoj i obrazovanje u godini pred polazak u školu, što predstavlja obuhvat od **84,56%**. Potrebno je istaći da se navedeni procent uključenosti u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u školu odnosi na pedagošku 2013/14. godinu, budući da su djeca koja sada pohađaju prvi razred osnovne škole u prethodnoj školskoj godini bila uključena u programe predškolskog odgoja i obrazovanja. U skladu s članom 97. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 12/09 i 8/11) realizacija obaveznog programa predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu treba početi u pedagoškoj 2014/15. godine, što znači da bi cijela sljedeća generacija učenika prvog razreda osnovne škole u tekućoj pedagoškoj godini trebala biti obuhvaćena obaveznim programom predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2014/15. godini u Tuzlanskom kantonu je **40.262**.

Zeničko-dobojski kanton

U školskoj 2014/15. godini u prvi razred osnovne škole upisano je **3.716** učenika. U poređenju s prošlom školskom godinom, u tekućoj je upisano 13 učenika manje, što predstavlja neznatno smanjenje broja upisanih učenika i može se konstatovati da nema značajnijih oscilacija u broju upisanih učenika u zadnje dvije školske godine.

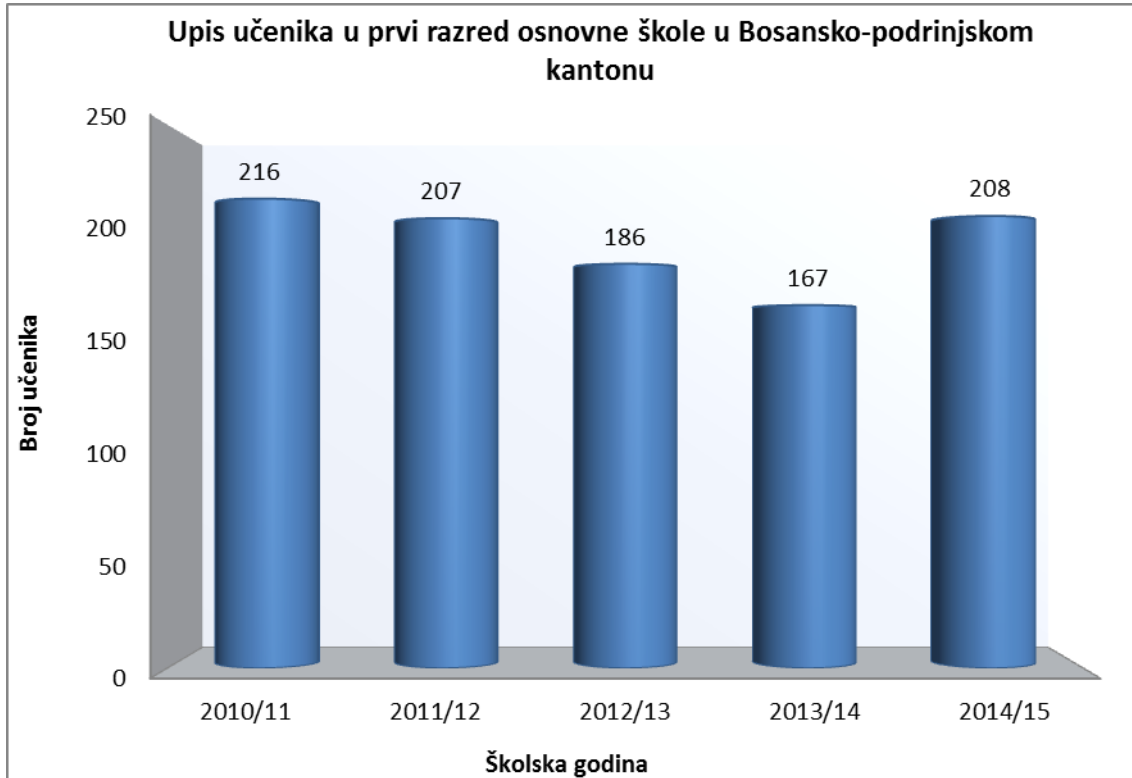
Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u petogodišnjem periodu, primjetno je blago smanjenje broja upisanih učenika. Tako je u tekućoj školskoj godini, u odnosu na početak perioda posmatranja (školska 2010/11. godina), upisano 76 učenika (2%) manje.

Potrebno je istaći da su svi učenici koji su upisani u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini bili obuhvaćeni programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, bilo kroz cjelodnevni ili poludnevni program u predškolskim ustanovama ili u okviru programa obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu koji traje minimalno 150 sati. Dakle, obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u Zeničko-dobojskom kantonu iznosi 100%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2014/15. godini u Zeničko-dobojskom kantonu je **31.738**.

Bosansko-podrinjski kanton

U školskoj 2014/15. godini u prvi razred osnovne škole upisano je **208** učenika, što je za 41 učenika više u odnosu na prethodnu školsku godinu i predstavlja povećanje za 24,55%.

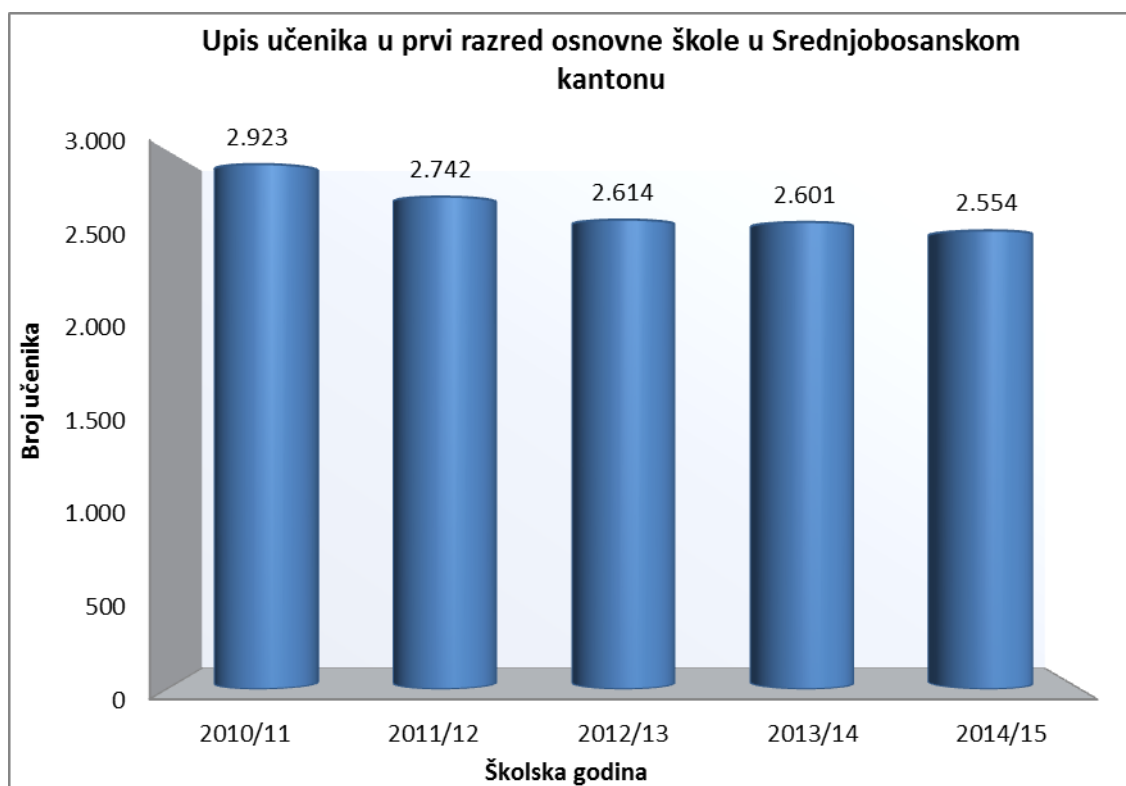
Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika koji su upisani u prvi razred osnovne škole se smanjivao do ove školske godine u kojoj je evidentirano značajno povećanje broja upisanih učenika u odnosu na prethodne dvije školske godine. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja (školska 2010/11. godina) je manji za 8 učenika ili 3,7%.

Važno je spomenuti da su svi učenici upisani u prvi razred osnovne škole bili uključeni u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, bilo kroz cjelodnevni ili poludnevni program u predškolskim ustanovama ili u okviru programa obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu koji traje 150-170 sati. Dakle, obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u Bosansko-podrinjskom kantonu iznosi 100%.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Bosansko-podrinjskom kantonu u školskoj 2014/15. godini je **1.953**.

Srednjobosanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2014/15. godini upisano je **2.554** učenika, što je za 47 učenika ili 1,81% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.

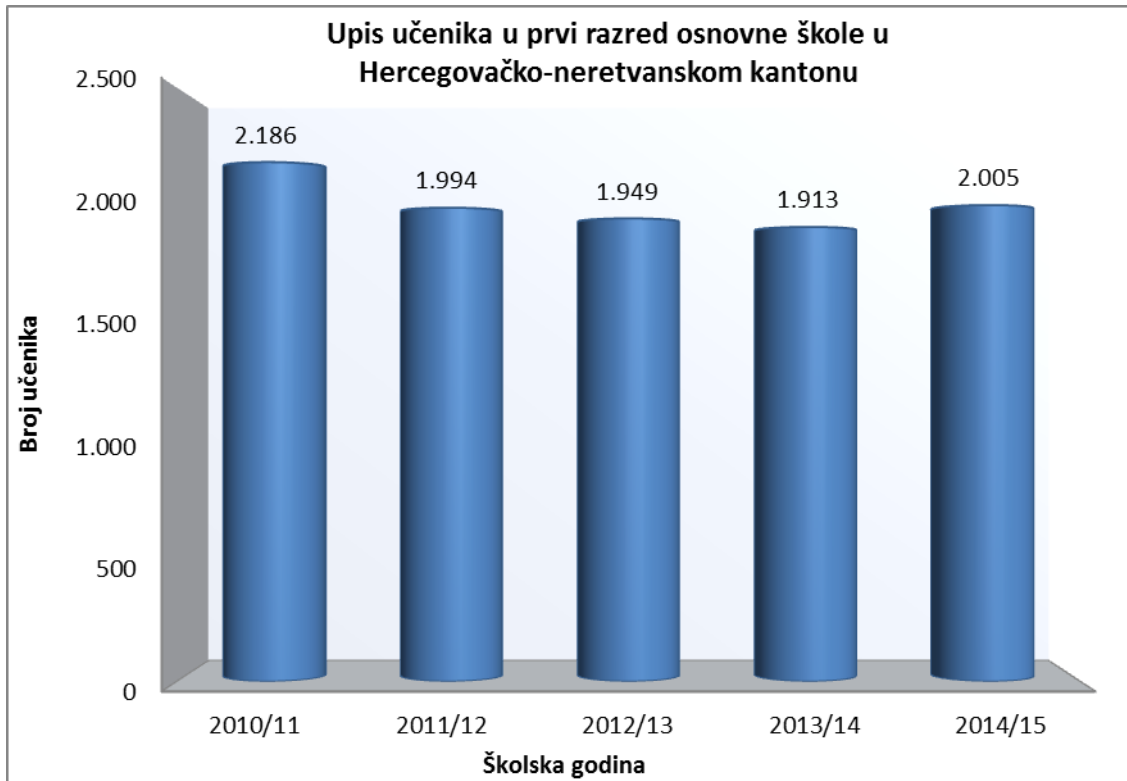
Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika prvih razreda osnovne škole u petogodišnjem periodu, može se uočiti trend smanjenja broja učenika. Poređenjem broja učenika upisanih u prvi razred u tekućoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja (školsku 2010/11. godinu), može se zaključiti da se broj učenika prvih razreda smanjio za 369 ili 12,62%.

U Srednjobosanskom kantonu još uvijek nije donesen zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju koji je usklađen sa Okvirnim zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, zbog čega u ovom kantonu još uvijek nije zakonom propisana obaveza uključivanja djece u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Srednjobosanskom kantonu u školskoj 2014/15. godini je **22.969**.

Hercegovačko-neretvanski kanton

U školskoj 2014/15. godini u prvi razred osnovne škole upisano je **2.005** učenika, što predstavlja povećanje za 92 učenika ili 4,81% u odnosu na prethodnu školsku godinu.

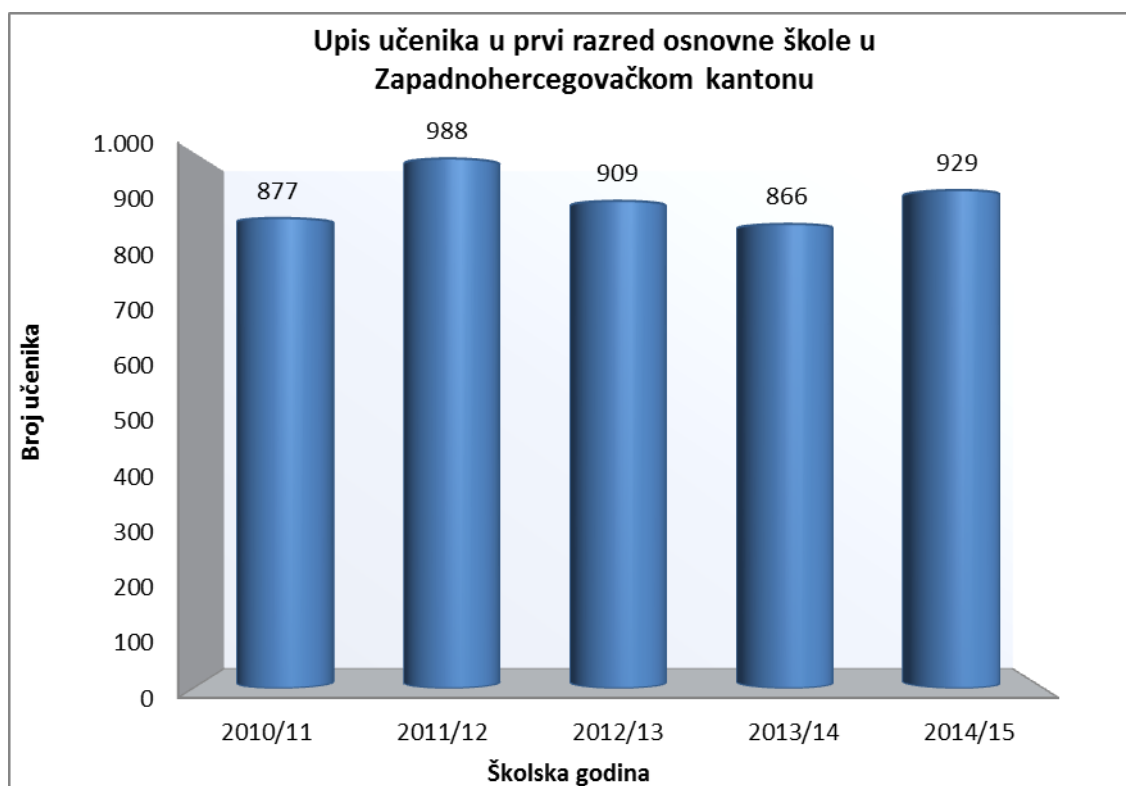
Posmatranjem kretanja broja učenika u petogodišnjem periodu, može se uočiti da je trend smanjenja broja upisanih učenika bio prisutan do ove školske godine, u kojoj je zabilježeno povećanje broja upisanih učenika u odnosu na prethodne tri godine. Ipak, potrebno je konstatovati da se broj upisanih učenika u petogodišnjem periodu smanjio za 181 učenika ili 8,28%.

Od 2.005 učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini, njih 250 je u godini pred polazak u školu bilo uključeno u cjelodnevni ili poludnevni program predškolskog odgoja i obrazovanja u predškolskim ustanovama. Dodatan broj djece, njih 80, bilo je uključeno u kraće programe pripreme za školu u organizaciji nevladinih organizacija SOS Dječija sela Mostar i Prvi pupoljci Stolac. Pored navedenog, 542 djece uzrasta od četiri godine do polaska u školu, je obuhvaćeno šestomjesečnim programima predškolskog odgoja i obrazovanja u ukupnom trajanju od 300 sati, u okviru projekta „Povećajmo mogućnosti djeci u BiH za rano učenje“. Međutim, budući da su u okviru navedenog projekta u programe predškolskog odgoja i obrazovanja uključene dvije generacije djece (uzrast od četiri i pet godina), nije poznat tačan procent uključenosti djece u predškolski odgoj i obrazovanje u godini pred polazak u osnovnu školu.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u školskoj 2014/15. godini u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je **18.588**.

Zapadnohercegovački kanton

U školskoj 2014/15. godini u prvi razred osnovne škole upisano je **929** učenika, što predstavlja povećanje za 63 učenika ili 7,27% u odnosu na prethodnu školsku godinu.

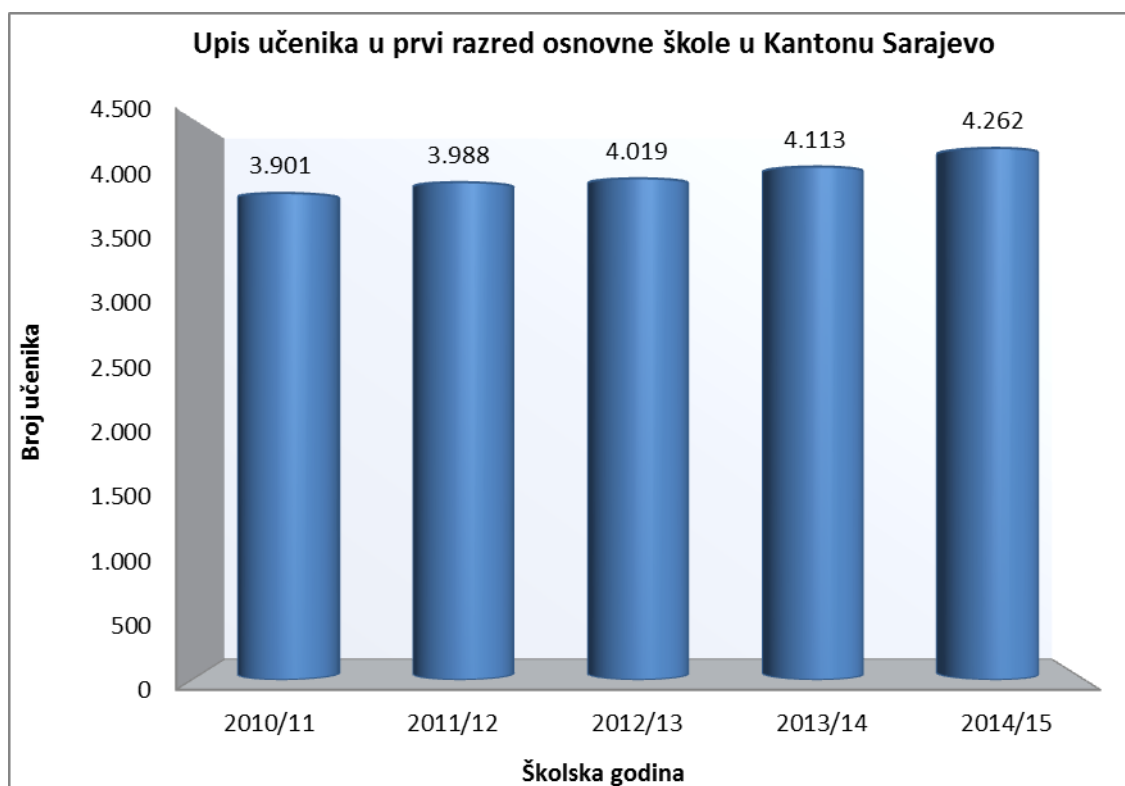
Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u petogodišnjem periodu, uočiti ćemo da je u Zapadnohercegovačkom kantonu broj upisanih učenika oscilirao. Ipak, važno je istaći da se u posmatranom periodu bilježi pozitivan trend, koji se očituje u tome da se broj upisanih učenika u tekućoj školskoj godini u odnosu na školsku 2010/11. godinu, koja predstavlja početak perioda posmatranja, povećao za 52, što izraženo u procentima iznosi 5,93%.

U Zapadnohercegovačkom kantonu još uvijek nije donesen zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju koji je usklađen sa Okvirnim zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, zbog čega u ovom kantonu još uvijek nije zakonom propisana obaveza uključivanja djece u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u školskoj 2014/15. godini u Zapadnohercegovačkom kantonu je **8.527** učenika.

Kanton Sarajevo

U školskoj 2014/15. godini u prvi razred osnovne škole upisano je **4.262** učenika, što je 149 učenika ili 3,62% više u odnosu na prethodnu školsku godinu.

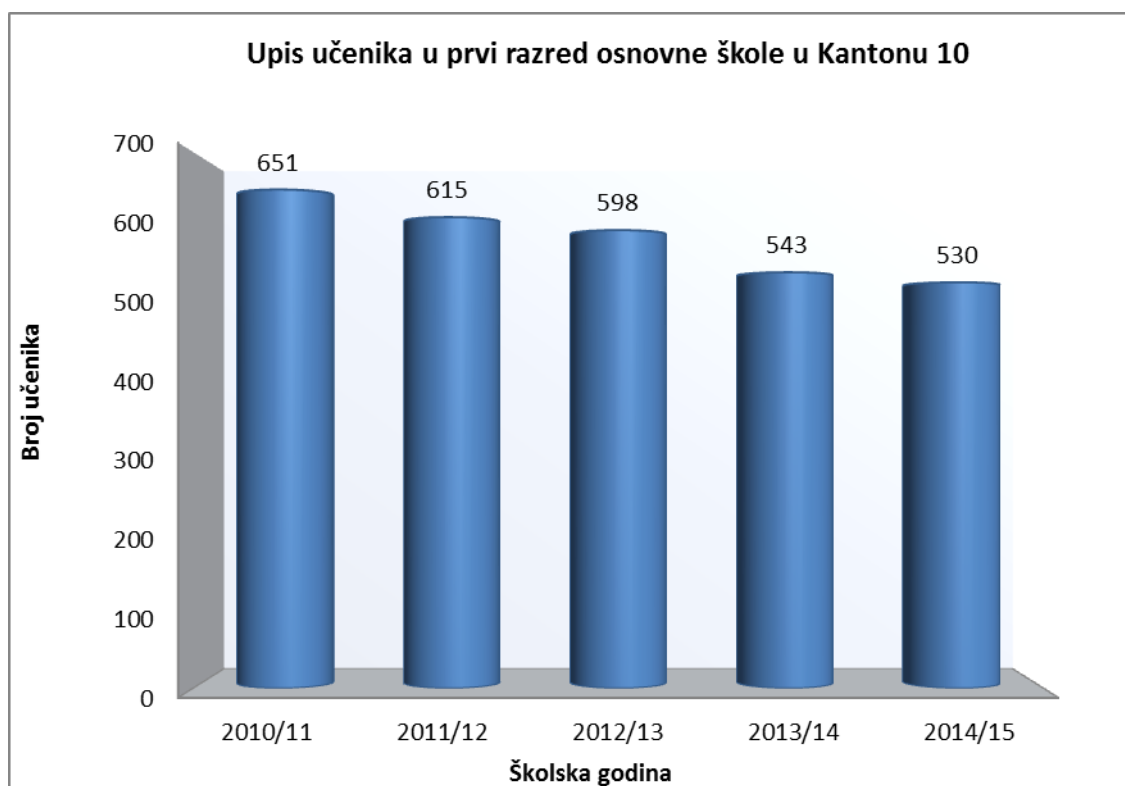
Kao što se može vidjeti iz grafikona, broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u proteklih pet godina bilježi blago povećanje. Poređenjem broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na školsku 2010/11. godinu, može se zaključiti da se broj učenika prvih razreda povećao za 361 (9,25%).

Od 4.262 učenika, koji su upisani u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini, njih 3.890 ili 91,3% je bilo uključeno u organizirane programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu. Potrebno je navesti da je od 3.890 djece koja su bila uključena u organizirane oblike predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, njih 1.251 bilo uključeno u cjelodnevne ili poludnevne cjelovite razvojne programe u javnim i privatnim vrtićima, dok je 2.639 djece bilo uključeno u obavezni program predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u školu.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2014/15. godini je **35.713**.

Kanton 10

U školskoj 2014/15. godini u prvi razred osnovne škole upisano je **530** učenika, što je 13 učenika ili 2,39% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.

Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Kantonu 10, može se konstatovati da se u petogodišnjem periodu bilježi kontinuirano smanjenje broja učenika. Ukoliko usporedimo podatak o broju učenika prvog razreda u tekućoj školskoj godini s podatkom iz školske 2010/11, može se zaključiti da se broj učenika u petogodišnjem periodu smanjio za 121 učenika ili 18,59%.

Informacija o tome da li je počela implementacija obaveznog programa predškolskog odgoja i obrazovanja u godinu pred polazak u osnovnu školu nije dostavljena Federalnom ministarstvu obrazovanja i nauke. Prema dostupnim podacima, u ovom kantonu implementira se projekt UNICEF-a, koji se finansira sredstvima organizacije „Dubai Cares“, pod nazivom „Povećajmo mogućnosti djeci u BiH za rano učenje“. U okviru navedenog projekta u besplatan šestomjesečni program predškolskog odgoja i obrazovanja je uključeno 721 dijete uzrasta 4 do 6 godina.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Kantonu 10 u školskoj 2014/15. godini je **5.250**.

1.2. Zbirni podaci o broju učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini i kretanje broja učenika osnovnih škola u petogodišnjem periodu

Tabela 1. Broj učenika u osnovnim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini

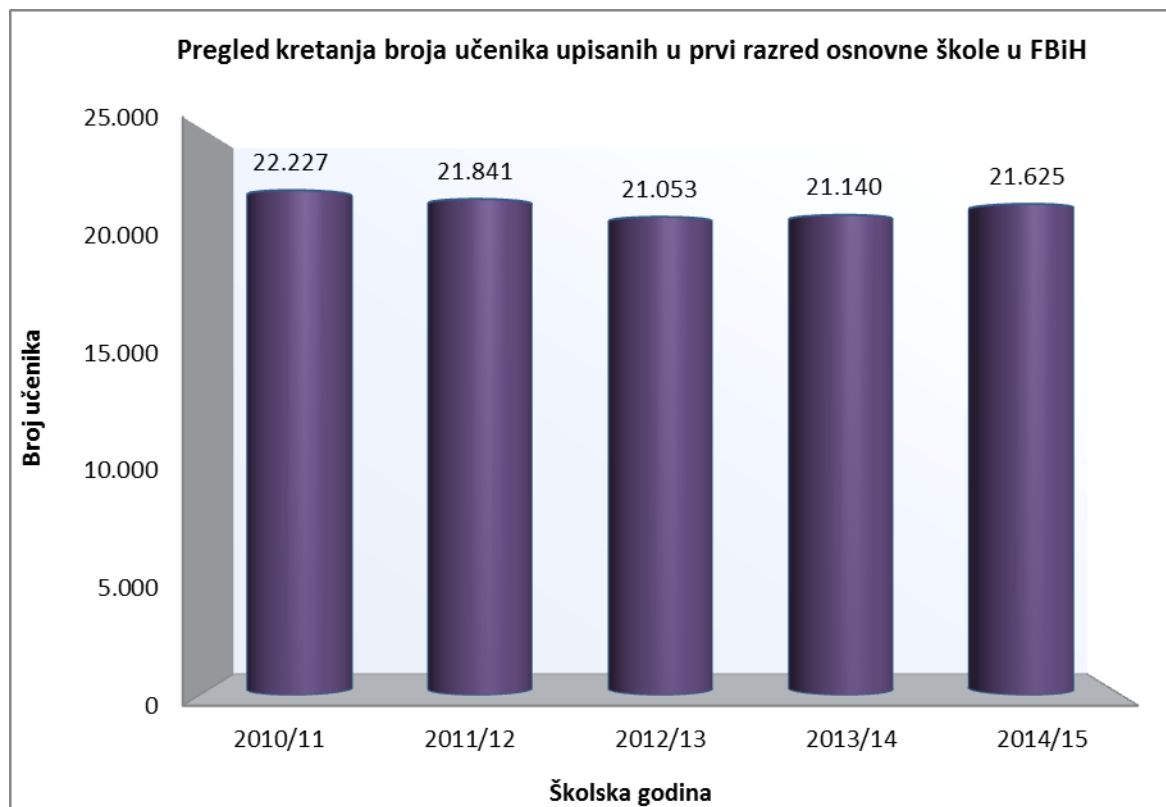
R.br.	Federacija BiH / Kanton	Broj učenika	
		Prvi razred	Ukupno
	Federacija BiH	21.625	192.395
1.	Unsko-sanski	2.804	24.613
2.	Posavski	264	2.782
3.	Tuzlanski	4.353	40.262
4.	Zeničko-dobojski	3.716	31.738
5.	Bosansko-podrinjski	208	1.953
6.	Srednjobosanski	2.554	22.969
7.	Hercegovačko-neretvanski	2.005	18.588
8.	Zapadnohercegovački	929	8.527
9.	Kanton Sarajevo	4.262	35.713
10.	Kanton 10	530	5.250

Izvor: Podaci u tabeli 1. prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz drugih izvora

Tabela 2. Pregled kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2010/11. – 2014/15. godina

R/b	Federacija BiH Kanton	Broj učenika – školska godina					Povećanje/ smanjenje	Postotak povećanja /smanjenja
		2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15		
							(7-3)	(8/3)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Federacija BiH	22.227	21.841	21.053	21.140	21.625	-602	-2,71%
1.	Unsko-sanski	2.787	2.709	2.514	2.584	2.804	17	0,61%
2.	Posavski	343	318	312	301	264	-79	-23,03%
3.	Tuzlanski	4.551	4.506	4.330	4.323	4.353	-198	-4,35%
4.	Zeničko-dobojski	3792	3.774	3.622	3.729	3.716	-76	-2%
5.	Bosansko-podrinjski	216	207	186	167	208	-8	-3,7%
6.	Srednjobosanski	2.923	2.742	2.614	2.601	2.554	-369	-12,62%
7.	Hercegovačko-neretvanski	2.186	1.994	1.949	1.913	2.005	-181	-8,28%
8.	Zapadnohercegovački	877	988	909	866	929	52	5,93%
9.	Kanton Sarajevo	3.901	3.988	4.019	4.113	4.262	361	9,25%
10.	Kanton 10	651	615	598	543	530	-121	-18,59%

Izvor: Podaci u tabeli 2. za školsku 2010/11, 2011/12, 2012/13. i 2013/14. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 156/2011, 171/2012, 185/2013 i 201/2014. Podaci koji se odnose na školsku 2014/15. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz drugih izvora.

U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju Bosne i Hercegovine

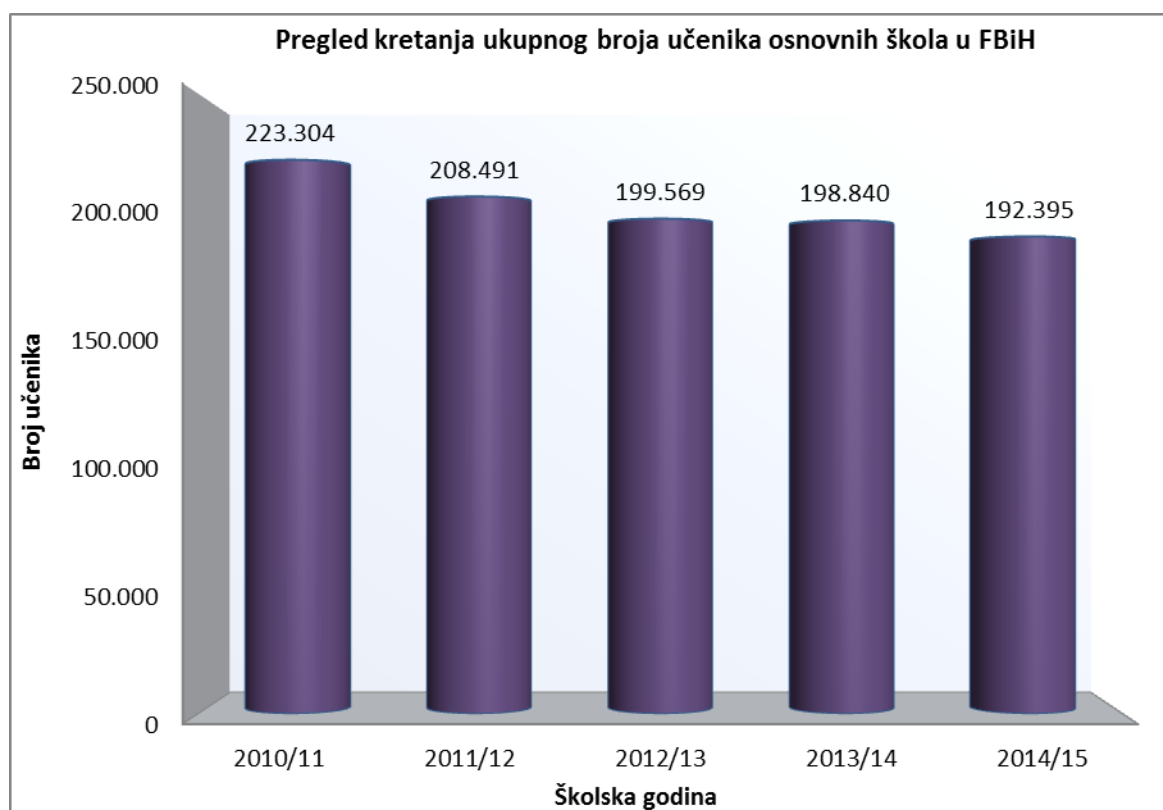
Analiza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2010/11. godine do školske 2014/15. godine ukazuje na blago smanjenje broja učenika prvih razreda osnovne škole. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 602 učenika ili 2,71%.

Ukoliko analiziramo podatke iz tabele 2, evidentno je da je u posljednjih pet školskih godina došlo do smanjenja broja upisanih učenika u sedam kantona, dok je u Unsko-sanskom, Zapadnohercegovačkom kantonu i Kantonu Sarajevo zabilježeno blago povećanje broja učenika. Najznačajnije smanjenje broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u petogodišnjem periodu, posmatrano procentualno, bilježi se u Posavskom kantonu i Kantonu 10.

Tabela 3. Pregled kretanja ukupnog broja učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2010/11 – 2014/15. godina

R/b	Federacija BiH Kanton	Broj učenika - školska godina					Povećanje/ smanjenje (7-3)	Postotak povećanja /smanjenja (8/3)
		2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Federacija BiH	223.304	208.491	199.569	198.840	192.395	-30.909	-13,84%
1.	Unsko-sanski	29.528	27.234	25.634	25.758	24.613	-4.915	-16,65%
2.	Posavski	3.602	3.424	3.185	3.061	2.782	-820	-22,76%
3.	Tuzlanski	45.623	42.178	40.082	40.028	40.262	-5.361	-11,75%
4.	Zeničko-dobojski	39.216	36.290	35.348	35.228	31.738	-7.478	-19,07%
5.	Bosansko-podrinjski	2.507	2.245	2.062	2.061	1.953	-554	-22,09%
6.	Srednjobosanski	27.361	25.725	24.562	23.671	22.969	-4.392	-16,05%
7.	Hercegovačko-neretvanski	21.288	20.030	18.937	18.283	18.588	-2.700	-12,68%
8.	Zapadnohercegovački	9.785	9.589	9.079	8.754	8.527	-1.258	-12,86%
9.	Kanton Sarajevo	38.117	35.793	34.957	36.483	35.713	-2.404	-6,31%
10.	Kanton 10	6.277	5.983	5.723	5.513	5.250	-1.027	-16,36%

Izvor: Podaci u tabeli 3. za školsku 2010/11, 2011/12, 2012/13. i 2013/14. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 156/2011, 171/2012, 185/2013. i 201/2014. Podaci koji se odnose na školsku 2014/15. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz drugih izvora.

U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju Bosne i Hercegovine

Analiza kretanja ukupnog broja učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2010/11 – 2014/15. godina ukazuje na kontinuirano smanjenje broja učenika osnovnih škola. Prema zbirnim podacima za Federaciju BiH broj učenika

osnovnih škola se u petogodišnjem periodu smanjio za **30.909** učenika ili **13,84%**. Ovo smanjenje je evidentno u svim kantonima, a procentualno iskazano najizraženije je u Posavskom i Bosansko-podrinjskom kantonu.

Potrebno je skrenuti pažnju na to da je smanjenje broja učenika u osnovnim školama u proteklim godinama evidentirano u svih deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, a najvažniji razlozi smanjenja broja učenika u osnovnim školama su identifikovani u Informaciji „Analiza uzroka nepohađanja, napuštanja i smanjenja broja učenika u osnovnim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine“, koju je Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke izradilo u 2013. godini. Razlozi smanjenja broja učenika u osnovnim školama uključuju: pad nataliteta, djeca koja uopće ne upisuju osnovnu školu, djeca pripadnici romske nacionalnosti kao posebno ranjiva kategorija, učenici koji neredovno pohađaju nastavu i učenici koji prekidaju osnovno obrazovanje prije njegovog završetka. Kada su u pitanju djeca koja uopće ne upisuju i ne pohađaju osnovnu školu, kao posebno ranjive kategorije identifikovana su djeca pripadnika romske nacionalnosti, djeca iz porodica u stanju socijalne potrebe, i to najčešće u ruralnim sredinama te djeca s posebnim obrazovnim potrebama.

2. SREDNJE ŠKOLE

2.1. Broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini po kantonima

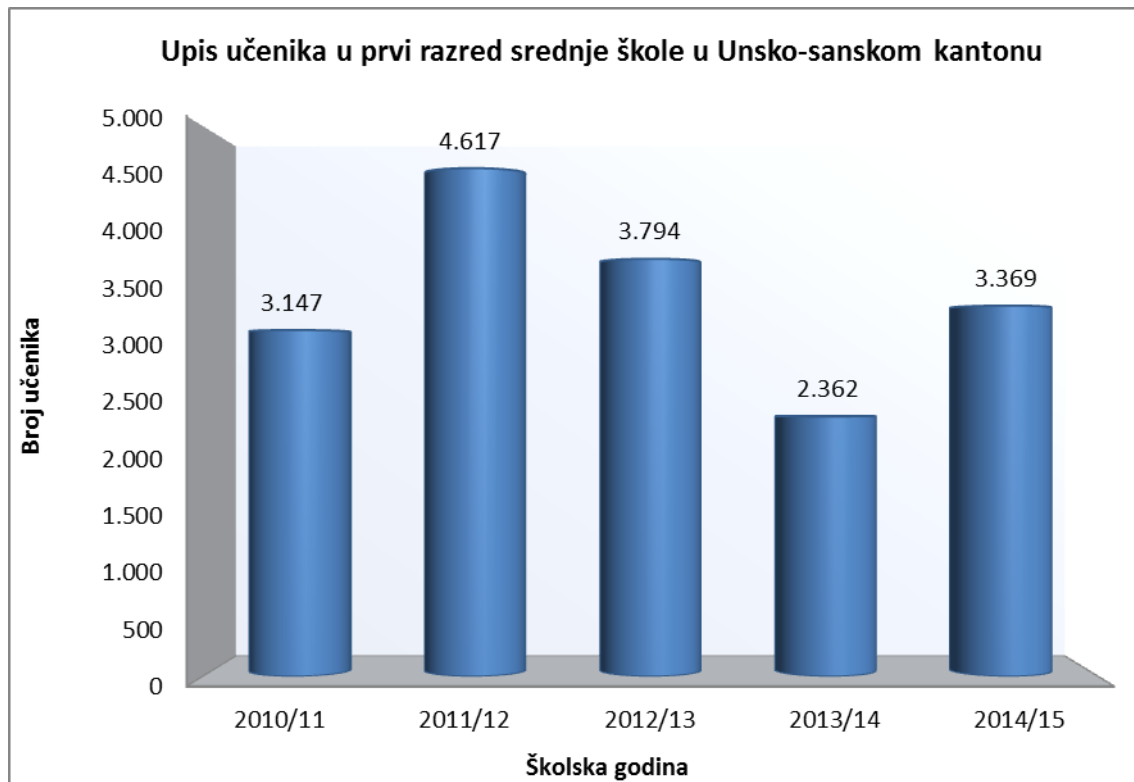
Unsko-sanski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2014/15. godini u Unsko-sanskom kantonu bilo je predviđeno 3.597 mjesta za upis u javne srednjoškolske ustanove, a upisano je 3.128 učenika, što je 469 učenika ili 13,04% manje od planiranog broja. Pored navedenog broja učenika upisanih u javne srednjoškolske ustanove, dodatni broj od 241 učenika upisan je u srednje škole koje nemaju status javne ustanove. Stoga, ukupan broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole u Unsko-sanskom kantonu je **3.369**. Broj učenika koji su završili osnovnu školu u školskoj 2013/14. godini, a nisu upisali srednju školu je 185.

U odnosu na prošlu školsku godinu kada je bilo upisano 2.362 učenika, u školskoj 2014/15. godini upisano je 1.007 (42,63%) učenika više.

Razlog ovako značajnog povećanja broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2014/15. godini se može tražiti u podatku da je prošle školske godine u prvi razred srednje škole bila upisana prva generacija učenika koji su pohađali osnovnu školu po devetogodišnjem programu i da je to bila generacija sa znatno manjim brojem učenika. Naime, budući da se prilikom uvođenja devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja u školskoj 2004/05. godini paralelno upisao prvi razred devetogodišnje i prvi razred osmogodišnje osnovne škole, prva generacija učenika koja je upisana po devetogodišnjem programu obrazovanja ima znatno manji broj učenika od generacija prije i generacija poslije nje. Također, značajan broj roditelja tada je odlučio da djecu ne upiše u prvi razred devetogodišnje osnovne škole s navršениh šest godina nego naknadno, tj. naredne školske godine s navršениh sedam godina. Ovaj problem je identifikovan u Informaciji pod nazivom „Analiza uzroka nepohađanja, napuštanja i smanjenja broja učenika u osnovnim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine“, koju je Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke izradilo u 2013. godini, gdje se navodi podatak o čak 20% djece koja nisu bila upisana u osnovno obrazovanje s navršениh šest godina.

Dakle, izrazito povećanje broja upisanih učenika u srednju školu u školskoj 2014/15. godini više je odraz manjeg broja učenika u prethodnoj školskoj godini iz naprijed pomenutih razloga, nego što je rezultat velikog povećanja broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u tekućoj školskoj godini.

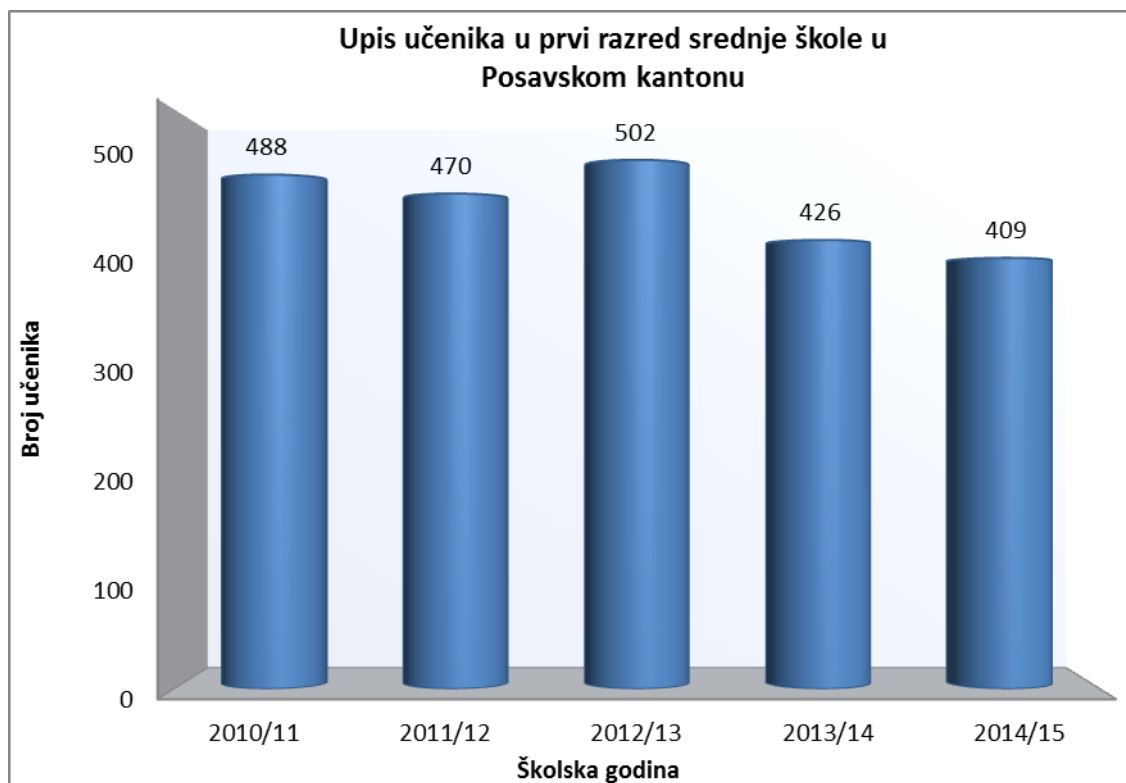

Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u petogodišnjem periodu, evidentno je da je broj upisanih učenika značajno fluktuirao. Najveći broj upisanih učenika bio je u školskoj 2011/12. godini, kada je upisano 4.617 učenika, dok je najmanji broj upisanih učenika zabilježen u prethodnoj školskoj godini (2013/14) iz ranije pomenutih razloga. Poredeći broj upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na početnu godinu posmatranja (školska 2010/11. godina), može se konstatovati da je, ipak, prisutno određeno povećanje broja upisanih učenika, tj. broj učenika je povećan za 222, što u procentima iznosi 7,05%

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u Unsko-sanskom kantonu u školskoj 2014/15. godini je **11.769**.

Posavski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2014/15. godini bilo je predviđeno 480 mjesta, a upisano je **409** učenika, što je 71 učenik ili 14,79% manje od planiranog broja mjesta. U odnosu na prethodnu školsku godinu, u tekućoj školskoj godini je upisano 17 učenika (3,99%) manje.

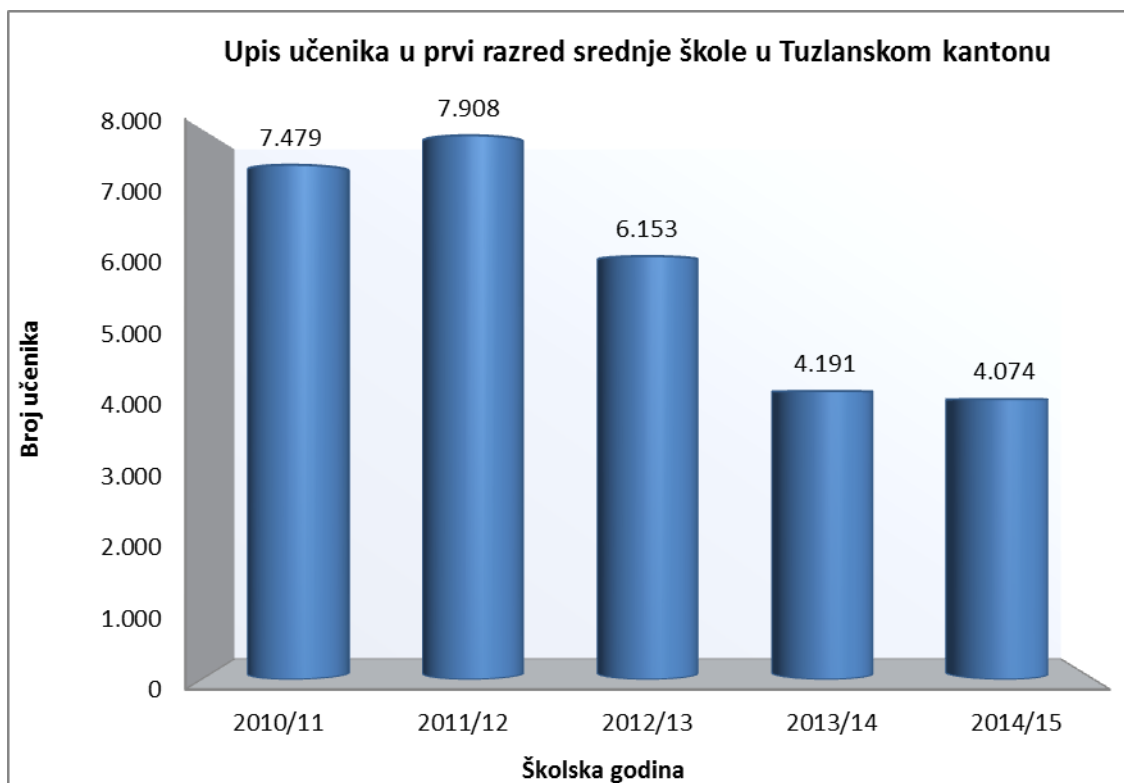
Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole je fluktuirao, ali poređenjem broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na početnu godinu posmatranja (školska 2010/11. godina) evidentno je da se broj učenika smanjio za 79 ili 16,19%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2014/15. godini u Posavskom kantonu je **1.599**.

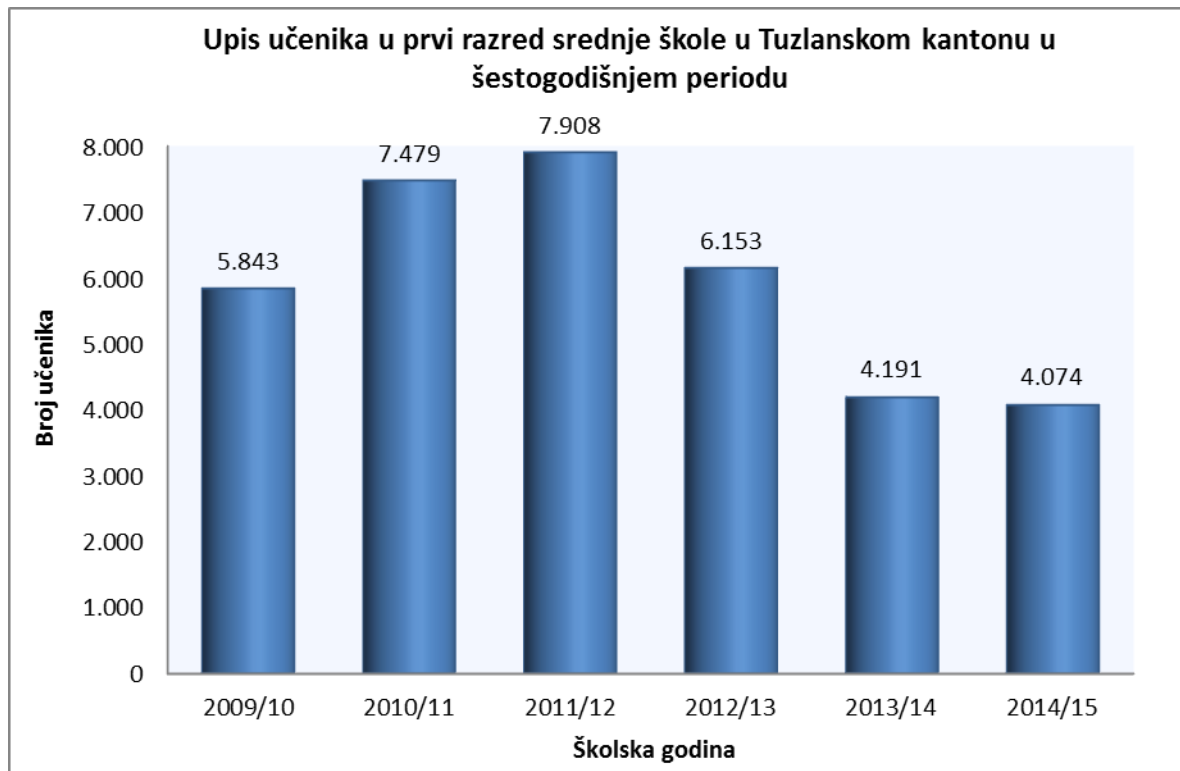
Tuzlanski kanton

Planom upisa u prvi razred srednjih škola Tuzlanskog kantona za školsku 2014/15. godinu bilo je predviđeno 5.591 mjesta za upis, a upisana su **4.074** učenika, što je za 1.517 (27,13%) učenika manje od planiranog broja.

U odnosu na prethodnu školsku godinu, kada je u prvi razred bilo upisano 4.191 učenika, ove školske godine upisano je 117 učenika manje, što predstavlja smanjenje za 2,79%.

Posmatrajući kretanje broja upisanih učenika u petogodišnjem periodu, stiče se utisak o značajnom i kontinuiranom smanjenju broja upisanih učenika. Poredeći podatak o broju upisanih učenika u tekućoj školskoj godini s podatkom od početka perioda posmatranja (školska 2010/11. godina), učit ćemo da se broj upisanih učenika smanjio za čak 3.405 učenika ili 45,53%. Ipak, kako se ne bi stekla kriva slika o kontinuiranom i izrazitom padu broja upisanih, ispod smo proširili period posmatranja za još jednu godinu, tj. u grafikon uvrstili podatke i za školsku 2009/10. godinu.

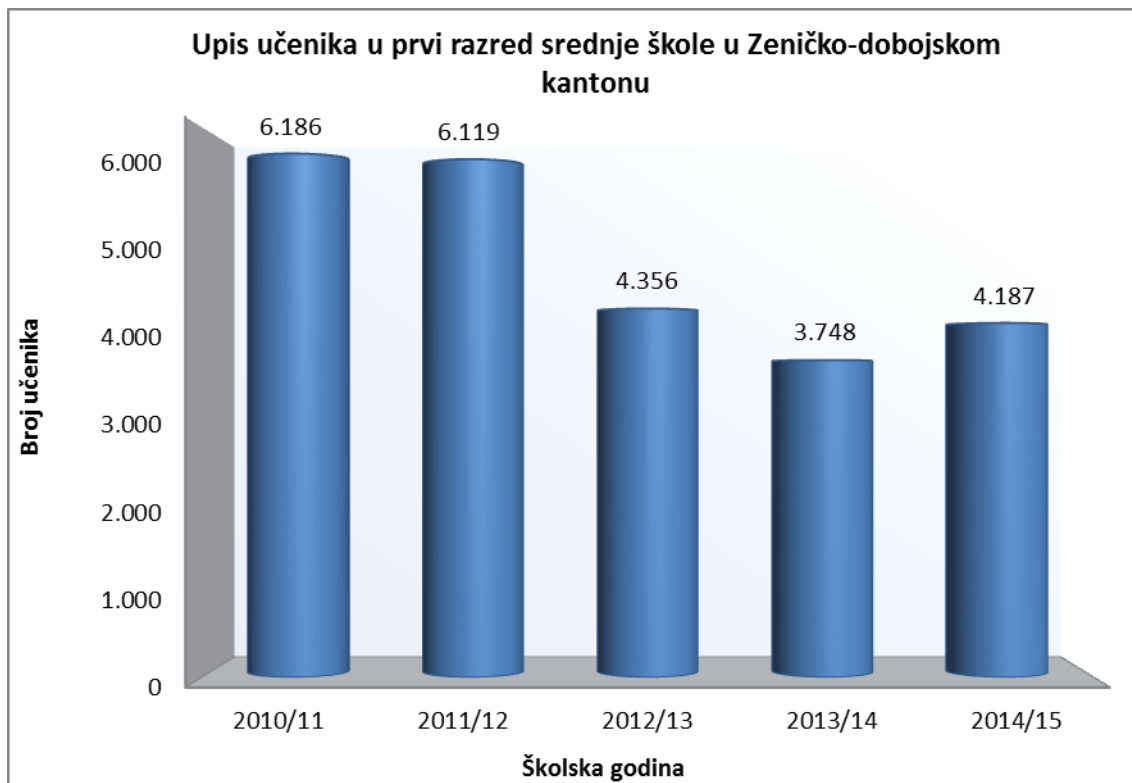
Ukoliko posmatramo ovaj drugi grafikon, može se primijetiti da trend smanjenja broja učenika nije linearan te da postoje oscilacije u broju upisanih učenika u srednju školu. Također se može primijetiti da je u školskoj 2010/11. i 2011/12. godini došlo do izrazitog povećanja broja upisanih učenika. Dakle, ukoliko za period posmatranja uzmemo školsku 2009/10 – 2014/15. godinu, može se izračunati da je u šestogodišnjem periodu broj učenika prvih razreda smanjio za 1.769 učenika što izraženo u procentima iznosi 30,28%. Iako je i ovaj procent veoma visok, indikativno je da se radi o manjem padu broja učenika nego što je ukazivao prethodni grafikon, koji prikazuje kretanje broja učenika u petogodišnjem periodu.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2014/15. godini u Tuzlanskom kantonu je **19.083**.

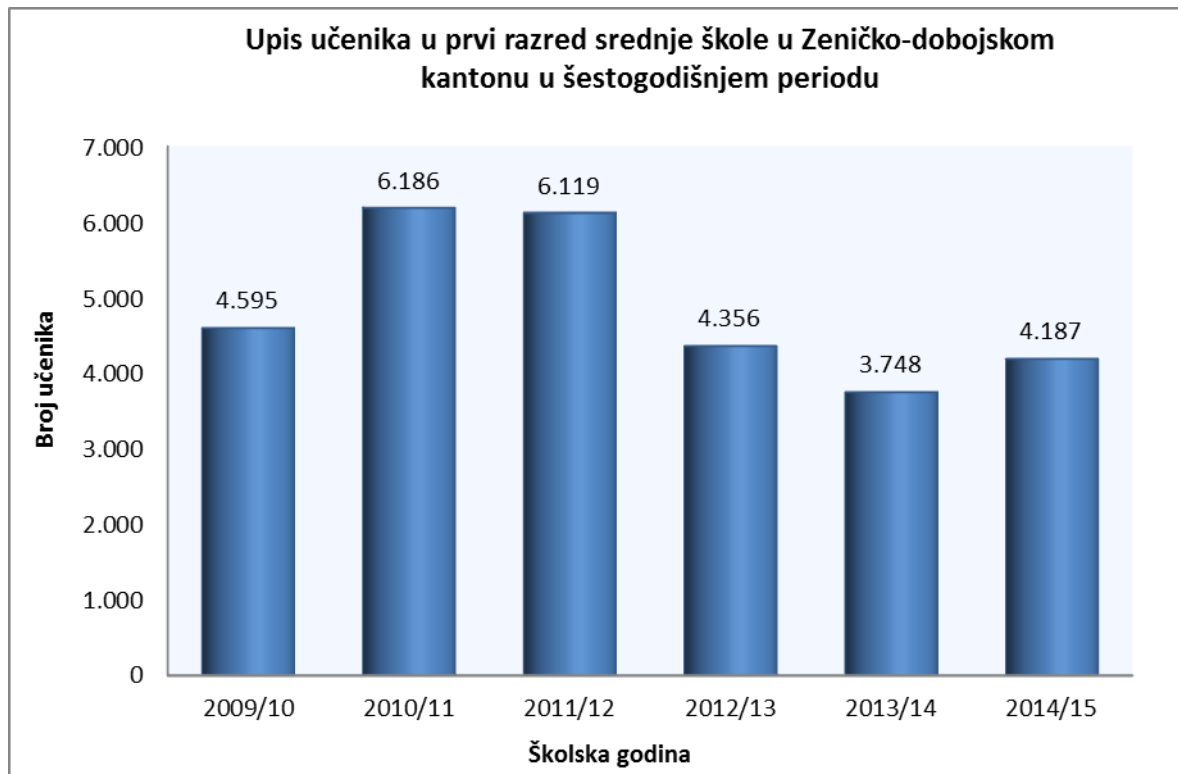
Zeničko-dobojski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona u školskoj 2014/15. godini bilo je predviđeno 4.996 mjesta za upis, dok je upisano **4.187** učenika. To znači da je upisano 809 učenika ili 16,19% manje od planiranog broja.

Poredeći broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u ovoj školskoj godini s onim iz prethodne godine, može se vidjeti da je došlo do povećanja broja upisanih učenika za 439 (11,71%).

Posmatranjem kretanja broja upisanih učenika u petogodišnjem periodu stiče se utisak da je u posljednje tri godine došlo do značajnog smanjenja broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola, a broj učenika u petogodišnjem periodu se smanjio za čak 1.999 učenika, ili 32,31%. Međutim, kao što je slučaj s Tuzlanskim kantonom, ovako značajno smanjenje broja upisanih učenika više je rezultat toga što je u školskoj 2010/11. i 2011/12. godini došlo do izuzetno velikog povećanja broja upisanih učenika. Stoga, ukoliko period posmatranja proširimo za još jednu godinu, tj. u grafikon uvrstimo i školsku 2009/10. godinu, trend smanjenja broja upisanih učenika ne djeluje više linearno, niti je toliko značajan kao što je prvobitno izgledalo.

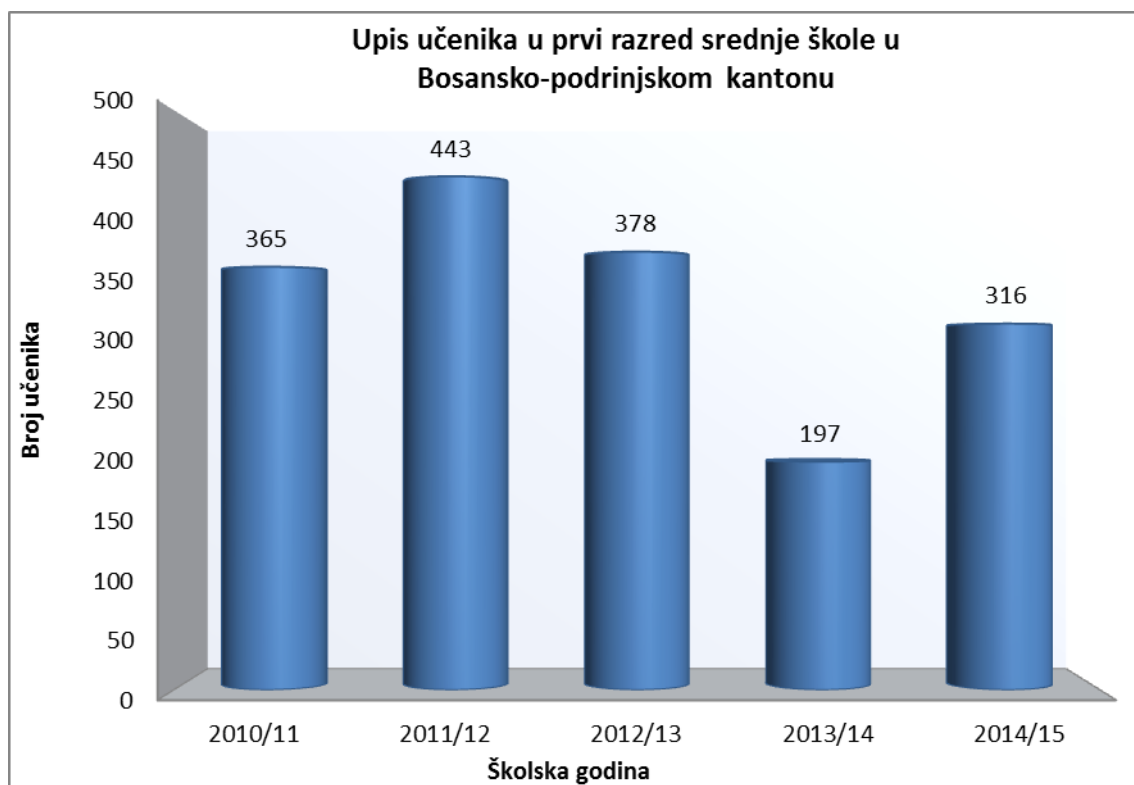
Dakle, ukoliko analiziramo kretanje broja učenika u periodu školska 2009/10 – 2014/15. godina, može se izračunati da je u šestogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika za 408, odnosno za 8,88%, što nije toliko drastično smanjenje kao što ukazuje grafikon koji obuhvata samo petogodišnji period.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u školskoj 2014/15. godini u Zeničko-dobojskom kantonu je **14.858**.

Bosansko-podrinjski kanton

U prvi razred srednje škole u školskoj 2014/15. godini upisano je **316** učenika. Prema informacijama resornog kantonalnog ministarstva, svi učenici koji su završili osnovnu školu u školskoj 2013/14. godini su upisali srednju školu u školskoj 2014/15. godini i to 316 učenika u Bosansko-podrinjskom kantonu, a tri učenika u drugim kantonima.

U odnosu na školsku 2013/14. godinu, kada je bilo upisano 197 učenika, u tekućoj školskoj godini je upisano 119 (60,41%) učenika više. Razlozi ovako izraženog povećanja broja upisanih učenika u tekućoj školskoj godini mogu se tražiti u sličnom trendu kao i u Unsko-sanskom kantonu, a koji se sastoji u izrazito manjem broju upisanih učenika u prethodnoj školskoj godini kada je u srednju školu bila upisana prva generacija učenika koji su osnovno obrazovanje završili po devetogodišnjem programu, a koja je iz ranije navedenih razloga bila malobrojnija od generacija prije i generacije poslije nje.

Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole je fluktuirao, ali jedina drastičnija promjena u broju upisanih učenika je zabilježena u prethodnoj školskoj godini u kojoj je upisan najmanji broj učenika u petogodišnjem periodu. Najveći broj učenika upisan je u prvi razred srednje škole u školskoj 2011/12. godini.

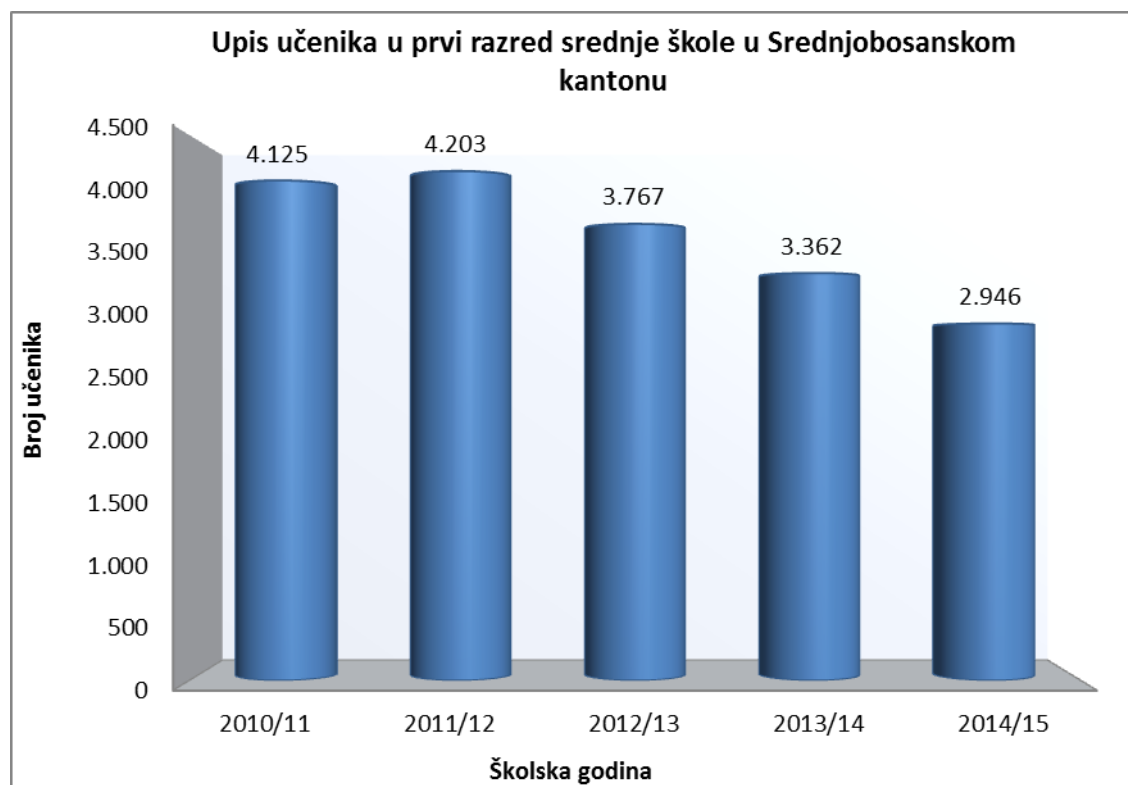
Poređenjem podataka o upisu učenika iz tekuće školske godine sa podacima zabilježenim na početku perioda posmatranja (školska 2010/11. godina), broj učenika koji su ove školske godine upisani u prvi razred srednje škole manji je za 49 učenika ili 13,42%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2014/15. godini u Bosansko-podrinjskom kantonu je **1.230**.

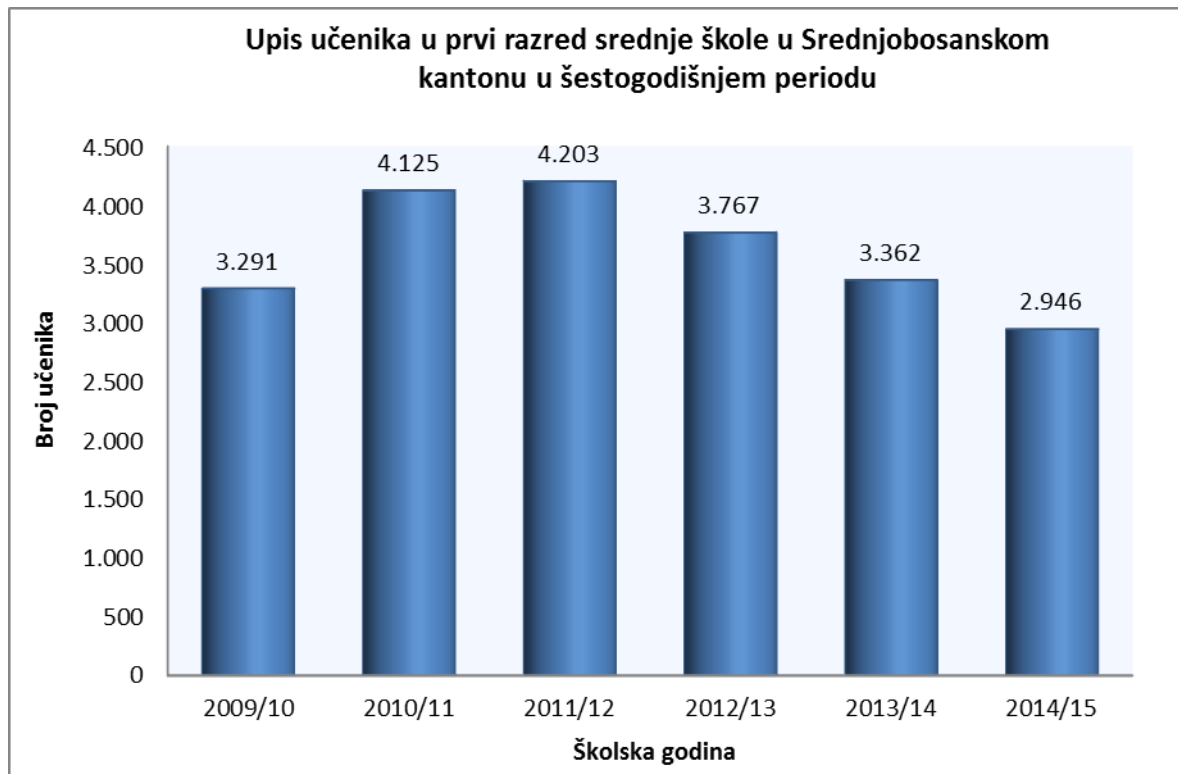
Srednjobosanski kanton

U školskoj 2014/15. godini u prvi razred srednjih škola upisano je **2.946** učenika, a Planom upisa bila su predviđena 3.834 mjesta za upis, što znači da je upisano 888 učenika ili 23,16% manje nego što je bilo planirano.

U poređenju s prethodnom školskom godinom, tekuće školske godine je upisano 416 (12,37%) učenika manje.

Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu stiče se utisak o trendu značajnog smanjenja broja učenika. Poredeći podatak o broju učenika upisanih u prvi razred srednje škole u ovoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja, može se izračunati da je došlo do smanjenja broja učenika za 1.179 što u procentima iznosi 28,58%. Ipak, potrebno je skrenuti pažnju na činjenicu da je ovako veliko smanjenje broja upisanih učenika više rezultat činjenice da je u školskoj 2010/11. godini i 2011/12. godini upisan rekordan broj učenika u dužem vremenskom periodu. Stoga, ukoliko period posmatranja proširimo za još jednu godinu, tj. školsku 2009/10. godinu, trend kretanja broja nije više isti, što se može vidjeti iz grafikona prikazanog ispod.

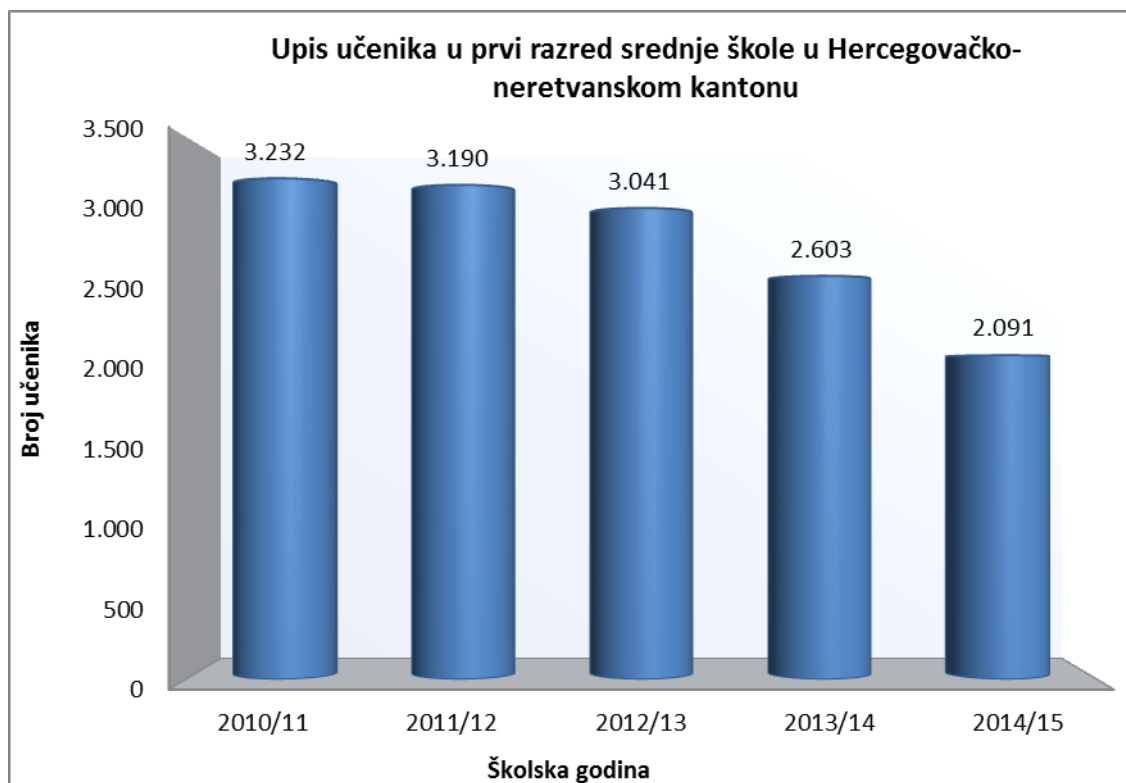

Prema ovom grafikonu koji obuhvata šestogodišnji period, broj upisanih učenika se smanjio za 345, što izraženo u procentima iznosi 10,48%.

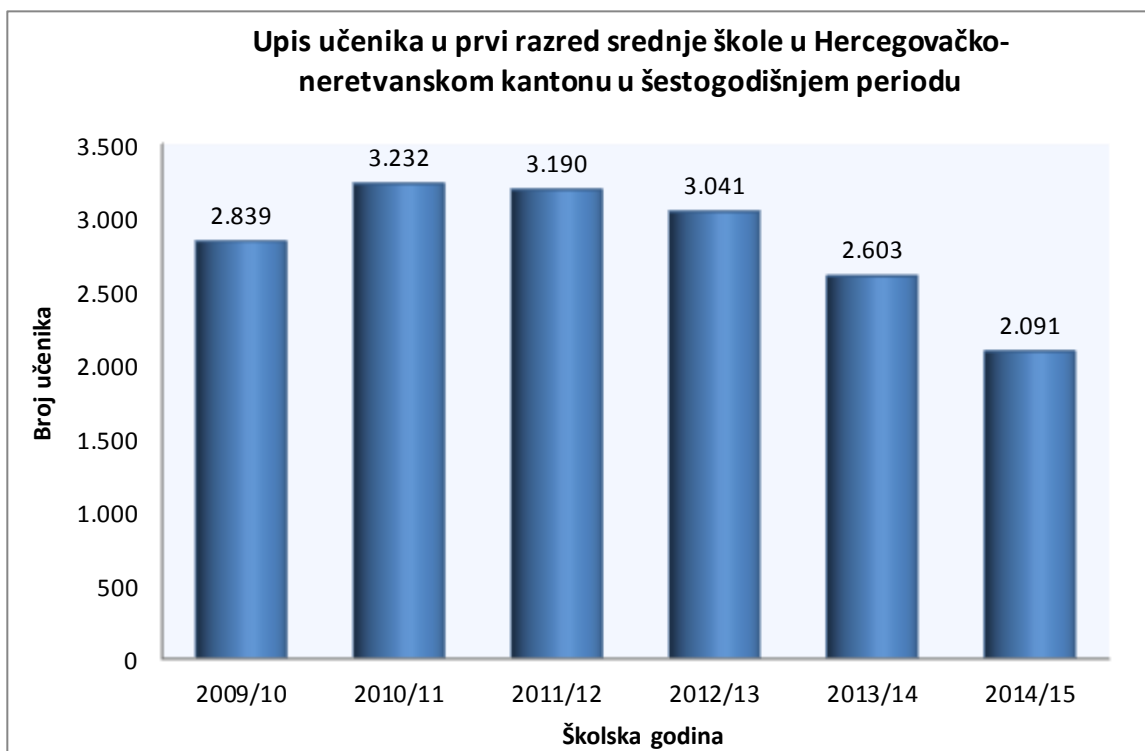
Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2014/15. godini u Srednjobosanskom kantonu je **13.085**.

Hercegovačko-neretvanski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola za školsku 2014/15. godinu predviđeno je 2.695 mjesta za upis, dok je upisan **2.091** učenik. To znači da su upisana 604 učenika (21,41%) manje od planiranog broja. U odnosu na prethodnu školsku godinu, upisano je 512 (19,67%) učenika manje.

Analizom kretanja broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu, stiče se dojam o kontinuiranom i značajnom smanjenju broja upisanih učenika. Broj upisanih u prvi razred srednje škole u tekućoj školskoj godini je manji za 1.141 ili 35,30% učenika u odnosu na školsku 2010/11. godinu, koja predstavlja početak perioda posmatranja. Međutim, potrebno je naglasiti da je ovako značajno smanjenje dijelom rezultat činjenice da je u školskoj 2010/11. i 2011/12. godini zabilježen najbrojniji upis, odnosno najveći rast broja upisanih učenika u dužem vremenskom periodu. U skladu s navedenim, ukoliko u grafikon unesemo samo jednu godinu prije školske 2010/11, dobit ćemo nešto drugačiju sliku, koja ukazuje da se ne radi o linearnom smanjenju broja upisanih učenika u srednjim školama. Prema tome, u grafikonu ispod ilustrovana je navedena konstatacija.

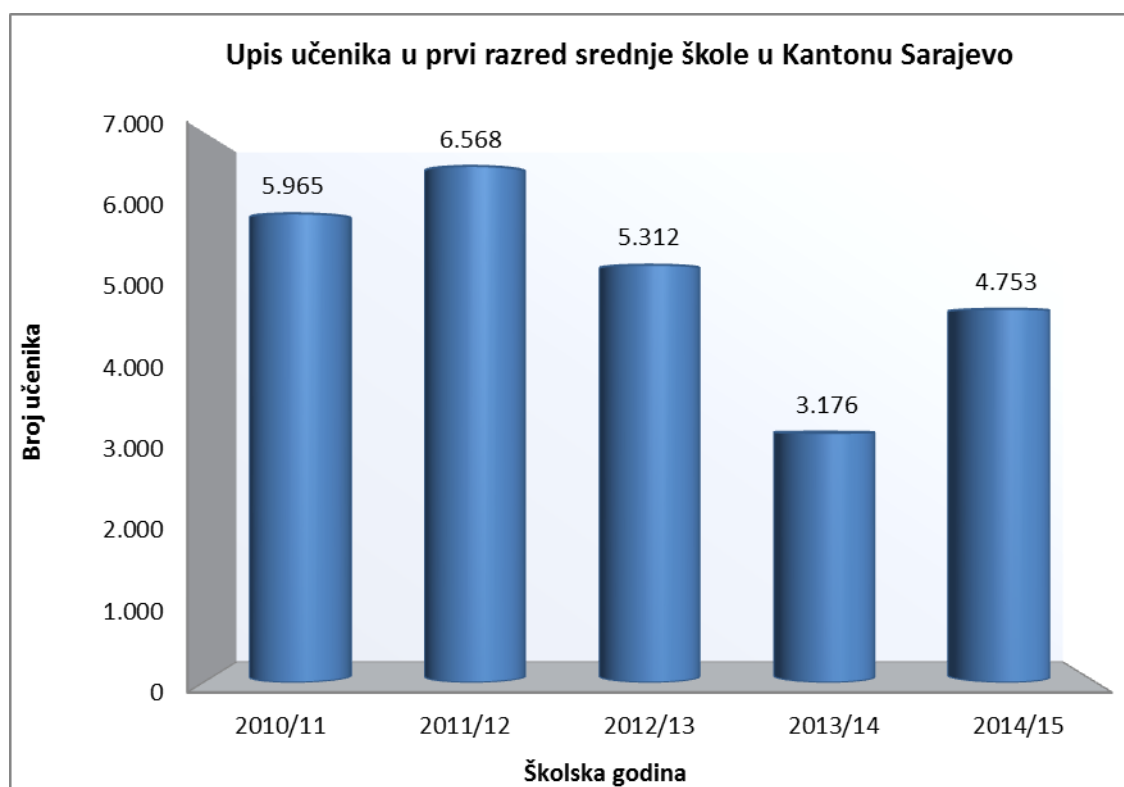

Broj učenika prvih razreda srednjih škola u šestogodišnjem periodu se smanjio za 748 ili 26,35%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2014/15. godini u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je **9.898**.

Kanton Sarajevo

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola za školsku 2014/15. godinu bilo je predviđeno 4.606 mjesta za upis, a upisano je ukupno **4.753** učenika, što je za 147 učenika ili 3,19% više od planiranog broja. Upoređivanjem podataka o broju učenika upisanih u prvi razred srednje škole u tekućoj školskoj godini s podatkom iz prošle godine, moguće je ustanoviti da je ove školske godine upisano čak 1.577 (49,65%) učenika više. Ovako značajno povećanje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u odnosu na prethodnu školsku godinu više je rezultat činjenice da je u prethodnoj školskoj godini upisano mnogo manje učenika u prvi razred srednje škole, nego u godinama prije i godini poslije nje. Razlozi za ovako značajno smanjenje broja upisanih učenika u prethodnoj školskoj godini i ponovni rast broja učenika u tekućoj školskoj godini mogu se tražiti u sličnim trendovima kao i kod Unsko-sanskog i Bosansko-podrinjskog kantona u kojima je također prošle školske godine u srednju školu upisana prva generacija učenika koji su završili osnovno obrazovanje po devetogodišnjem programu i koja je bila malobrojnija od generacija prije i generacije poslije nje.

Posmatranjem kretanja broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole može se uočiti da je u školskoj 2011/12. godini bilo upisano najviše učenika - 6.568. Poredeći podatak o ovogodišnjem upisu sa podatkom od početka posmatranog perioda (školska 2010/11. godina), uočiti ćemo da se broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole smanjio za 1.212 ili 20,32%.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2014/15. godini je **17.580**.

2.2. Zbirni podaci o broju učenika srednjih škola u školskoj 2014/15. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine i kretanje broja učenika srednjih škola u petogodišnjem periodu

Tabela 4. Broj učenika u srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2014/15. godini

R.br.	Federacija BiH / Kanton	Broj učenika	
		Prvi razred	Ukupno
	Federacija BiH	22.145	89.102
1.	Unsko-sanski	3.369	11.769
2.	Posavski	409	1.599
3.	Tuzlanski	4.074	19.083
4.	Zeničko-dobojski	4.187	14.858
5.	Bosansko-podrinjski	316	1.230
6.	Srednjobosanski	2.946	13.085
7.	Hercegovačko-neretvanski	2.091	9.898
8.	Kanton Sarajevo	4.753	17.580

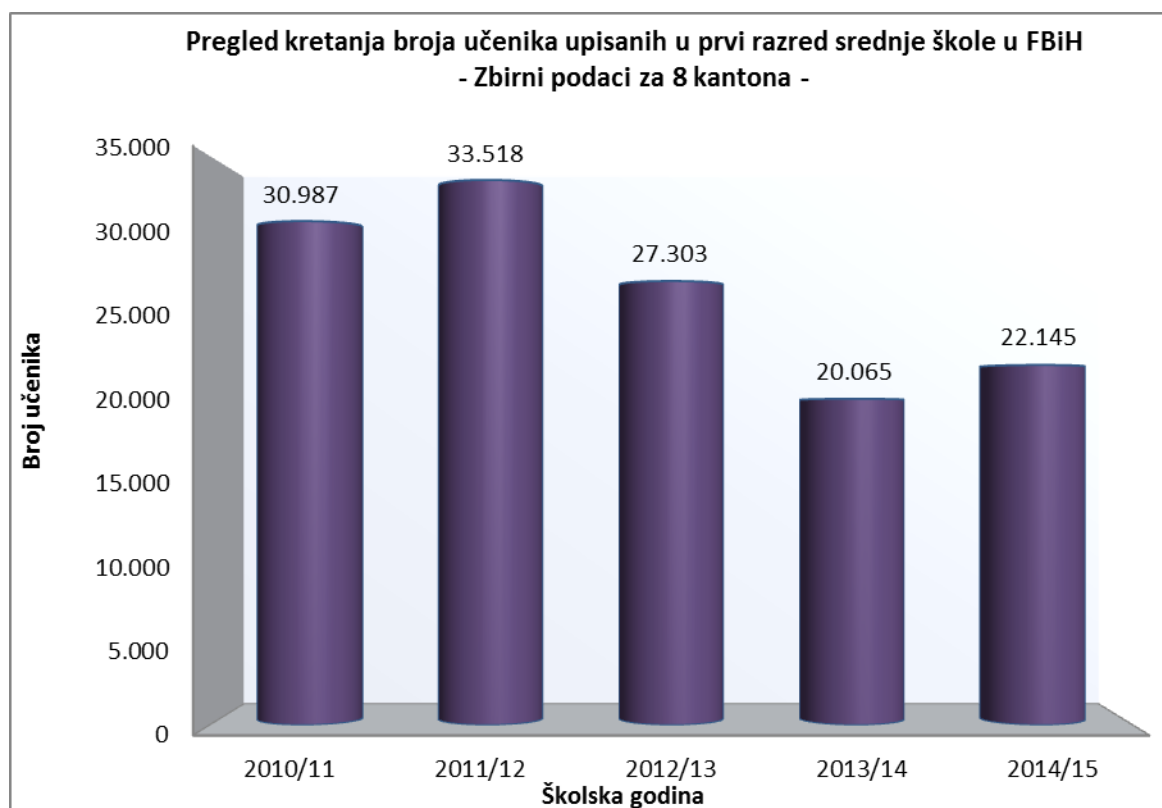
Izvor: Podaci u tabeli 4. prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava¹

Tabela 5. Pregled kretanja broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2010/11 – 2014/15. godina

R/b	FBiH / Kanton	Broj učenika - školska godina					Povećanje/ smanjenje (7-3)	Postotak povećanja /smanjenja (8/3)
		2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Federacija BiH	32.878	35.524	29.382	22.044	22.145		
1.	Unsko-sanski	3.147	4.617	3.794	2.362	3.369	222	7,05%
2.	Posavski	488	470	502	426	409	-79	-16,19%
3.	Tuzlanski	7.479	7.908	6.153	4.191	4.074	-3.405	-45,53%
4.	Zeničko-dobojski	6.186	6.119	4.356	3.748	4.187	-1.999	-32,31%
5.	Bosansko-podrinjski	365	443	378	197	316	-49	-13,42%
6.	Srednjobosanski	4.125	4.203	3.767	3.362	2.946	-1.179	-28,58%
7.	Hercegovačko-neretvanski	3.232	3.190	3.041	2.603	2.091	-1.141	-35,30%
8.	Zapadnohercegovački	1.158	1.147	1.253	1.249	-	-	-
9.	Kanton Sarajevo	5.965	6.568	5.312	3.176	4.753	-1.212	-20,32%
10.	Kanton 10	733	859	826	730	-	-	-

Izvor: Podaci u tabeli 5. za školsku 2010/11, 2011/12, 2012/13. i 2013/14. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku 157/2011, 174/2012, 189/13 i 204/2014. Podaci koji se odnose na školsku 2014/15. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava.

¹ U tabeli 4 su dati podaci za osam kantona u Federaciji BiH. Nedostaju podaci o upisu učenika u prvi razred srednje škole i podatak o ukupnom broju učenika srednjih škola u Zapadnohercegovačkom kantonu i Kantonu 10 iz razloga što Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Zapadnohercegovačkog kantona i Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 nisu dostavili podatke koji su traženi službenim aktima Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, broj 03-38-4807/14 od 02.09.2014. godine i broj 03-38-4807-1/14 od 08.10.2014. godine.

U grafikonu su dati zbirni podaci za: Unsko-sanski, Posavski, Tuzlanski, Zeničko-dobojski, Bosansko-podrinjski, Srednjobosanski, Hercegovačko-neretvanski i Kanton Sarajevo.²

Analizom kretanja broja učenika prvog razreda srednjih škola u Federaciji BiH u periodu školska 2010/11 – 2014/15. godina, može se primijetiti da je u petogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika upisanih u prvi razred srednjih škola. Prema zbirnim podacima za 8 kantona u Federaciji BiH, broj učenika prvih razreda srednjih škola u tekućoj školskoj godini u odnosu na školsku 2010/11. godinu smanjio se za 8.842 učenika ili 28,53%. Ipak, vrijedno je istaći da ovo smanjenje nije linearno. Naime, primjetno je da je u školskoj 2011/12. godini upisan najveći broj učenika u prvi razred srednjih škola. Također, može se uočiti da je najmanji broj učenika zabilježen u prethodnoj školskoj godini kada je upisano čak 7.238 učenika manje u odnosu na školsku godinu prije nje. U Informaciji o upisu učenika u osnovne i srednje škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2013/14. godini, analizirani su mogući razlozi ovako značajnog smanjenja broja učenika u prvom razredu srednje škole u školskoj 2013/14. godini. Shodno navedenom, ustanovljeno je da je u školskoj 2013/14. godini došlo do najvećeg smanjenja broja učenika u sljedećim kantonima: Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom i Kantonu Sarajevo. Jedan od razloga ovog trenda u navedenih pet kantona, među kojima su i najveći kantoni u Federaciji BiH, je taj što je prvi razred srednje škole u prethodnoj školskoj godini upisala prva generacija učenika koja se obrazovala prema devetogodišnjem programu osnovnog obrazovanja i koja je bila malobrojnija od generacija koje su se obrazovale prije nje. Pored navedenog, drugi razlog koji je također utjecao na smanjenje broja učenika u prvom razredu srednje škole u Federaciji BiH je pad nataliteta koji je prisutan već niz godina, a koji se do sada

² U zbirne podatke nisu uvršteni podaci za Zapadnohercegovački kanton i Kanton 10, budući da Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Zapadnohercegovačkog kantona i Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 nisu dostavili podatke o upisu učenika u školskoj 2014/15. godini, koji su traženi službenim aktima Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.

manifestovao u vidu smanjenog upisa učenika u osnovne škole, a sada se počeo odražavati i na nivo srednjeg obrazovanja.

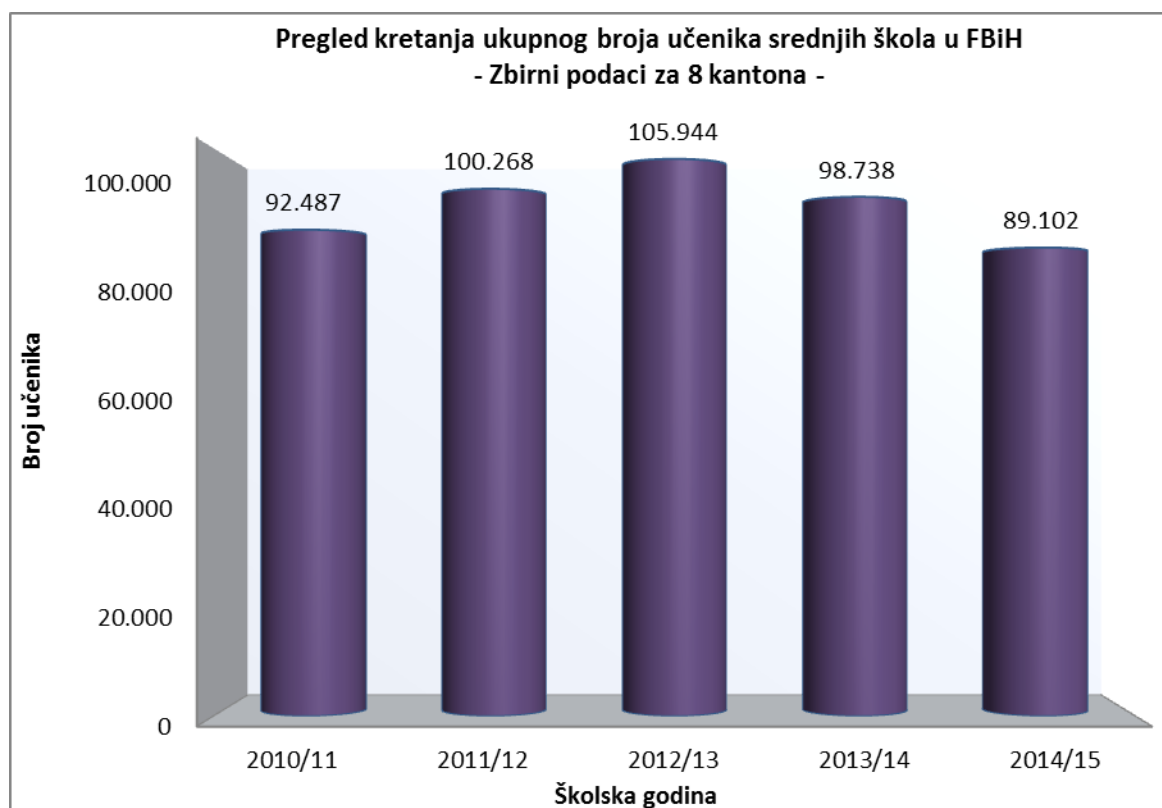
Prilikom analize kretanja broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u petogodišnjem periodu, važno je spomenuti da je u tekućoj školskoj godini došlo do povećanja broja upisanih učenika u odnosu na prethodnu školsku godinu za 2.080 učenika ili 10,37%. Povećanje broja učenika je zabilježeno u: Unsko-sanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom i Kantonu Sarajevo.

Ukoliko posmatramo kretanje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu po kantonima, moguće je konstatovati da je smanjenje broja učenika evidentirano u sedam od osam kantona koji su dostavili podatke o upisu učenika u prvi razred srednjih škola u tekućoj školskoj godini. Jedino je u Unsko-sanskom kantonu zabilježeno povećanje broja učenika u petogodišnjem periodu, a to povećanje iznosi 7,05%. S druge strane, najveće procentualno smanjenje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu zabilježeno je u Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom i Hercegovačko-neretvanskom kantonu. Međutim u sva tri kantona ovo smanjenje je više rezultat činjenice da je u početnoj godini posmatranja, tj. školskoj 2010/11. godini, došlo do značajnog povećanja broja učenika. Prema tome, ukoliko za početnu godinu posmatranja uzmemo školsku 2009/10. godinu, smanjenje broja učenika u ovim kantonima nije više toliko izraženo i ne odstupa značajnije od trendova kretanja broja učenika zabilježenih u drugim kantonima.

Tabela 6. Pregled kretanja broja učenika u srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2010/11 – 2014/15. godina

R/b	Federacija BiH Kanton	Broj učenika - školska godina					Povećanje/ smanjenje (7-3)	Postotak povećanja/ smanjenja (8/3)
		2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Federacija BiH	99.228	107.249	113.214	106.056	89.102		
1.	Unsko-sanski	10.302	11.913	12.734	11.904	11.769	1.467	14,24%
2.	Posavski	1.516	1.591	1.673	1.670	1.599	83	5,47%
3.	Tuzlanski	22.329	24.166	24.680	22.484	19.083	-3.246	-14,53%
4.	Zeničko-dobojski	17.124	17.491	19.271	17.900	14.858	-2.266	-13,23%
5.	Bosansko-podrinjski	1.136	1.247	1.389	1.242	1.230	94	8,27%
6.	Srednjobosanski	11.531	12.712	13.583	13.402	13.085	1.554	13,48%
7.	Hercegovačko-neretvanski	9.924	10.847	11.385	11.170	9.898	-26	-0,26%
8.	Zapadnohercegovački	4.115	4.250	4.406	4.494	-	-	-
9.	Kanton Sarajevo	18.625	20.301	21.229	18.966	17.580	-1.045	-5,61%
10.	Kanton 10	2.626	2.731	2.864	2.824	-	-	-

Izvor: Podaci u tabeli 6. za školsku 2010/11, 2011/12, 2012/13. i 2013/14. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku 157/2011, 174/2012, 189/13 i 204/2014. Podaci koji se odnose na školsku 2014/15. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava.

U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za: Unsko-sanski, Posavski, Tuzlanski, Zeničko-dobojski, Bosansko-podrinjski, Srednjobosanski, Hercegovačko-neretvanski i Kanton Sarajevo.³

Posmatranjem kretanja ukupnog broja učenika u srednjim školama u osam kantona u Federaciji BiH u periodu školska 2010/11 – 2014/15. godina, može se konstatovati da je u petogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika srednjih škola za 3.385 učenika ili 3,66%. Međutim, mnogo izraženije je smanjenje broja učenika srednjih škola u tekućoj u odnosu na prethodnu školsku godinu. Naime, broj učenika srednjih škola u tekućoj školskoj godini se smanjio za 9.636 učenika ili 9,76% u odnosu na prethodnu školsku godinu.

Ukoliko analiziramo procenete smanjenja ili povećanja broja učenika u petogodišnjem periodu po kantonima, moguće je utvrditi da je najveće smanjenje broja učenika srednjih škola zabilježeno u Tuzlanskom kantonu (14,53%), a najveće povećanje broja učenika u Unsko-sanskom kantonu (14,24%).

³ U zbirne podatke nisu uvršteni podaci za Zapadnohercegovački kanton i Kanton 10, budući da Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Zapadnohercegovačkog kantona i Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 nisu dostavili podatke o upisu učenika u školskoj 2014/15. godini, koji su traženi službenim aktima Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.

REZIME

U Federaciji Bosne i Hercegovine obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje uvedeno je u školskoj 2004/05. godini u kantonima: Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom i Kantonu Sarajevo, a od školske 2009/10. godine provodi se u svim kantonima Federacije BiH.

Učenici prvog razreda devetogodišnje osnovne škole u Zapadnohercegovačkom kantonu treću godinu zaredom nastavu će, prema odluci Vlade Zapadnohercegovačkog kantona, pohađati prema skraćenom programu, koji počinje u drugom polugodištu i traje jedno polugodište.

Nastava u osnovnim i srednjim školama u školskoj 2014/15. godini počela je 1. septembra 2014. godine u svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine, izuzev u Hercegovačko-neretvanskom kantonu u kojem je nastava počela 8. septembra. Početak nastave je odgođen u određenim školama iz Zeničko-dobojskog kantona, zbog radova na sanaciji školskih objekata koji su oštećeni u poplavama i klizištima koje su se desile u maju i augustu 2014. godine.

Analizom trenda kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2010/11. godine do školske 2014/15. godine može se uočiti blago smanjenje broja učenika koji se upisuju u prvi razred osnovne škole. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 2,71%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine se, također, kontinuirano smanjivao u periodu školska 2010/11 – 2014/15. godina, a procenat smanjenja za petogodišnji period iznosi 13,84%.

Analizom kretanja broja učenika prvog razreda srednjih škola u Federaciji BiH u periodu školska 2010/11 – 2014/15. godina, može se primijetiti da je u petogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika upisanih u prvi razred srednjih škola i da to smanjenje iznosi 28,53%. Ovako značajno smanjenje rezultat je, prije svega, činjenice da je u školskoj 2010/11. i 2011/12. godini došlo do izrazitog povećanja broja učenika prvih razreda srednje škole, a pošto je 2010/11. godina početna godina posmatranja, smanjenje broja učenika djeluje mnogo izraženije nego što bi izgledalo da je za početnu godinu posmatranja uzeta jedna školska godina prije toga, tj. školska 2009/10. godina.

Među kantonima koji su prešli na devetogodišnje osnovno obrazovanje u školskoj 2004/05. godini zabilježen je trend značajnog smanjenja broja učenika prvih razreda srednje škole u prethodnoj školskoj godini kada je prva generacija učenika koji su završili osnovnu školu po devetogodišnjem programu upisala prvi razred srednje škole. U većini ovih kantona u tekućoj školskoj godini je došlo do izvjesnog povećanja broja učenika prvih razreda srednje škole u odnosu na prethodnu školsku godinu. Takav trend je zabilježen u Unsko-sanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom i Kantonu Sarajevo.

Analizom kretanja ukupnog broja učenika srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine utvrđeno je da je u periodu školska 2010/11 – 2014/15. došlo do smanjenja broja učenika srednjih škola za 3,66%.

PREPORUKE

Preporuka 1. Potrebno je u svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine osigurati dosljednu primjenu člana 16. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini koji propisuje da osnovno obrazovanje traje devet godina, a ova se obaveza ni u jednom kantonu ne bi trebala smanjivati, jer se na taj način učenici određenog kantona stavljaju u nepovoljniji položaj u ostvarivanju prava na osnovno obrazovanje u odnosu na učenike iz ostalih kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, kao i drugih dijelova Bosne i Hercegovine.

Preporuka 2. Potrebno je svoj djeci predškolskog uzrasta osigurati mogućnosti da budu uključena u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u skladu s članom 16. Okvirnog zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini i zakonima kantona koji su u skladu s navedenim Okvirnim zakonom. Osiguranje predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu je značajno radi smanjenja inicijalnih razlika među učenicima u predznanju i pripremljenosti za osnovnu školu, čime se doprinosi stvaranju jednakih mogućnosti za postizanje uspjeha u osnovnom obrazovanju za svu djecu.

Preporuka 3. Potrebno je uspostaviti efikasan sistem evidentiranja djece koja ne upisuju osnovnu školu i koja napuštaju osnovno i srednje obrazovanje prije njegovog završetka radi unapređenja aktivnosti i mjera usmjerenih na postizanje potpunog obuhvata djece osnovnim obrazovanjem i sprečavanja napuštanja obrazovanja prije sticanja prve kvalifikacije.

Preporuka 4. Potrebno je osigurati pravo upisa u osnovnu školu djeci koja nisu evidentirana u matične knjige rođenih i olakšati procedure upisa za djecu pripadnika romske nacionalnosti, djecu stranih državljana i drugu djecu koja mogu imati birokratske prepreke prilikom upisa u osnovnu školu.

Preporuka 5. Potrebno je podržati programe naknadnog sticanja osnovnog obrazovanja za odrasle koji nisu završili osnovno obrazovanje i osigurati sredstva za njihovu realizaciju iz federalnog, kantonalnih i općinskih budžeta.

Preporuka 6. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, u saradnji s kantonalnim ministarstvima obrazovanja, treba nastaviti provoditi projekt nabavke besplatnih udžbenika za djecu iz socijalno ugroženih porodica i transformisati ga u redovan program za koji će se svake godine izdvajati sredstva iz federalnog i kantonalnih budžeta.

Preporuka 7. Općine i kantoni svake godine u svojim budžetima trebaju alocirati dovoljno sredstava za osiguranje besplatnog prijevoza učenicima osnovnih škola, u skladu s kantonalnim propisima koji regulišu ovo pitanje.

Preporuka 8. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke daje preporuku kantonalnim ministarstvima obrazovanja za uvođenje obaveznog nivoa srednjoškolskog obrazovanja koje bi vodilo do sticanja određene kvalifikacije, kako bi se postigao potpun obuhvat djece utvrđenim nivoom srednjoškolskog obrazovanja i povećao obrazovni nivo stanovništva na području Federacije Bosne i Hercegovine.